

DEMOGRAFSKO-GENETIČKO PORIJEKLO STANOVNIŠTVA NOVOG PAZARA

NOVI PAZAR

Heterogeni etnički sastav stanovništva je jedna od osnovnih karakteristika Novog Pazara. Multietničnost i multikulturalnost posljedica su ne samo geografskog položaja, već i utjecaja migracija, socio-ekonomskih i političkih faktora i mnogih drugih. Svi oni zajedno doprinijeli su demografskim procesima, koji su kroz vjekove doprinosili društvenom razvoju Novog Pazara.

Sam geografski položaj grada na raskrsnici puteva između istoka i zapada, bogatstvo vodom i blaga kontinentalna klima obezbjeđivali su optimalne uslove za život stanovništva. To je vidljivo i iz ostataka prvih naseobina još iz prahistorije, a mnogobrojni artefakti govore u prilog da su jedni od prvih stanovnika Novog Pazara bili Iliri. Kontinuitet naseljenosti ovog kraja održavao se vjekovima. Ovaj kraj historijski gledano oduvijek je bio značajan i za Srpsko i za Bošnjačko stanovništvo. Prva prijestonica srednjovjekovne Srpske države izgrađena je u starom gradu Rasu. Petrova crkva kod Novog Pazara predstavlja jednu od najstarijih pravoslavnih bogomolja izgrađenu još u X vijeku, a moguće čak i prije. Dolaskom Osmanlija na ove prostore, počinju nicati temelji današnjeg grada.

Prvi poznati popis naselja proveden je 1455. godine nakon osvajanja Novopazarskog kraja od strane Isa-beg Ishakovića, kada je popisano 90 naselja koja sada pripadaju Novom Pazaru. Iako nije detaljan i obuhvata samo popis naselja ali ne i stanovništva, ovaj popis je značajan sa stanovišta praćenja teritorijalnih promjena Novog Pazara. Prvi detaljan, poimenični popis proveden je 1571. godine. Tada je teritorija Novog Pazara bila u sastavu Prizrenskog sandžaka. Popisana su sva novopazarska naselja. Ovaj popis je obuhvatio samo poreske obveznike, ali ne i vojne. Tako da se među popisanim nalazi samo hrišćansko stanovništvo, ali ne i muslimansko koje je bilo vojni obveznik.

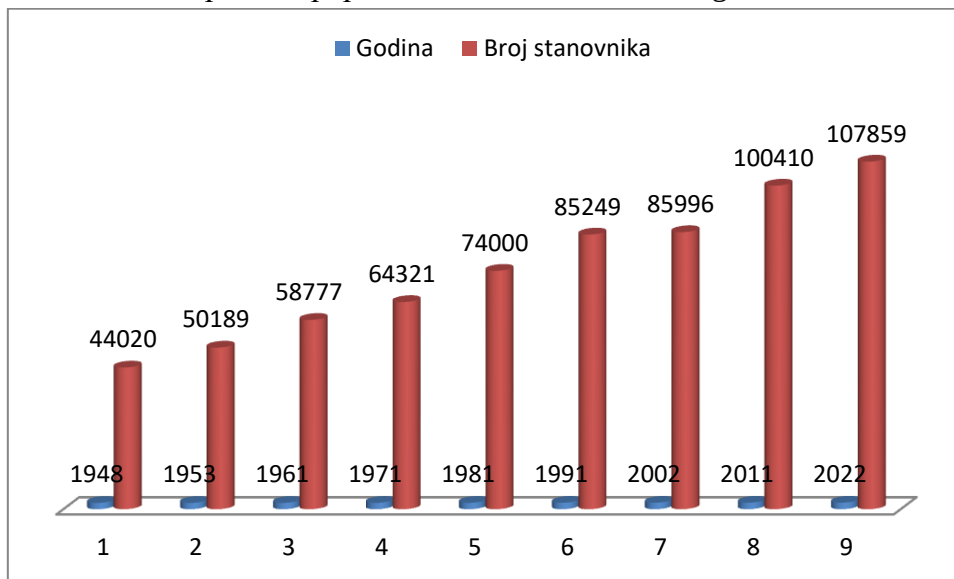
Etnički procesi, etnička struktura i populaciona dinamika najznačajnijih etničkih zajednica Novog Pazara, u drugoj polovini XX i početkom XXI stoljća, sagledani su na osnovu podataka devet popisa stanovništva sprovedenih poslije Drugog svjetskog rata, od 1948. do 2022. godine. U njima je pitanje o nacionalnoj pripadnosti, kao uostalom u svim zemljama s višenacionalnim sastavom, klasifikovano među osnovnim pitanjima popisa stanovništva. Međutim, važno je istaći da su etnostatistički podaci opterećeni različitim međupopisnim metodološkim razlikama, prije svega u pogledu definicija nacionalnih modaliteta, primenjene metodologije popisa, subjektivnog kriterijuma nacionalnog izjašnjavanja, administrativno-teritorijalnih promjena i drugim. Većina međupopisnih nedosljednosti su upravo rezultat političkih prilika i odluka, što se u krajnjem odrazilo na nacionalno opredeljenje stanovništva i konačne etnostatističke popisne podatke. Na osnovu toga, ukupan etnodemografski razvoj Novog Pazara, u drugoj polovini XX i početkom XXI stoljća, značajno je uslovljen i političkim faktorima, koji za razliku od demografskih, nisu utjecali na ukupan demografski razvoj populacije, ali su zato značajno utjecali na redistribuciju između pojedinih etničkih grupa. Tako, pored nasleđene etničke kompozicije, Novi Pazar je u posmatranom periodu zadobio epitet multietničkog prostora s vrlo kompleksnim međuetničkim vezama.

U periodu od 1948-2022. godine broj stanovnika u Novom Pazaru imao je kontinuirani rast. Broj stanovnika 2022. godine u odnosu na 1948. godinu povećao se skoro 2,5 puta

Tabela 1: Usporedni popis stanovništva 1948-2011. godina, Novi Pazar

Godina	1948	1953	1961	1971	1981	1991	2002	2011	2022
Broj stanovnika	44020	50189	58777	64326	74000	85249	85996	100410	107859

Grafikon 1: Usporedni popis stanovništva 1948-2011. godina, Novi Pazar

Demografija, kao mlada naučna disciplina nastala i XIX vijeku, omogućila nam je da dublje poniknemo u tajne nastanka heterogene etničke strukture stanovništva Novog Pazara. Ova mlada naučna disciplina u širem smislu čini tzv. demografski razvoj, koji označava složene procese razvoja stanovništva i njegovu interakciju s promjenama u svim njegovim strukturama.

GENETIKA

Ljudski genom je najljepša knjiga u kojoj su upisani i arhivirani svi „hirovi“ evolutivnih procesa koji kao krajnji rezultat kreiraju vrstu u znanosti poznatu pod nazivom *Homo sapiens*. Precizno i detaljno iščitavanje i razumijevanje genoma (od kojega smo tako daleko) moglo bi nam reći štošta ne samo o naslijeđu jedne individue ili populacije, nego i o sveobuhvatnim evolutivnim procesima koji su doveli do nastanka modernog čovjeka.

Narod, kao kategorija po svojoj definiciji nije polazna osnovu bilo kakvih genetičkih istraživanja. Naime, u populacionoj genetici, polazna kategorija ispitivanja, kako i sam naziv sugerira, predstavlja populacija. Populacija je grupa jedinki iste vrste koja nastanjuje određeni prostor i može se međusobno razmnožavati i imati podmladak. Stoga populacija i narod ili populacija i nacija urijetko, a na ovim prostorima nikako, se ne mogu „poklapati“ do te mjere da se među njima može staviti znak jednakosti.

Sva ova istraživanja su ukazala na to da Novi Pazar genetički predstavlja heterogenu populaciju u čijem se genomu mogu vidjeti i naslutiti tragovi velikih, dugotrajnih i intenzivnih migracijskih tokova karakterističnih za prostor koji je milenijima unazad, a i danas predstavlja raskršnicu na migracijskim putevima modernoga čovjeka. Ovo genetičko bogatstvo je poslužilo za kreiranje „genetičkoga scenarija“ naseljavanja Novog Pazara, ali i cijeloga regiona, koje i dalje traži svoju potvrdu ili osporavanje od strane drugih znanstvenih disciplina poput povijesti, arheologije, paleoantropologije... Na kraju, genetika nije tu niti da potvrđuje niti da negira, a posebno ne da kreira nacije, jer genetiku ne zanimaju nacije, već populacije.

HAPLOGRUPE

U Novom Pazaru testirana su 94 plemena. Neka plemena su testirana na jednom uzorku dok su neka plemena uradila dva i više uzoraka. Testiranja su obavljana u različitim firmama s različitim nivoima testiranja. Podaci testiranih osoba uzeti su iz Bošnjačkog DNK projekta, Srpskog DNK projekta i korišteni su testovi koje je uradio autor ovog teksta.

Da bismo približili čitaocu pojam haplogrupe dajemo usporedbu: kao prezime koje se na ovim prostorima tradicionalno nasljeđuje s očeve strane, ili pak „djevojačko prezime majke“ ili „djevojačko prezime majčine majke“ i tako dalje, a koje pak ukazuje na „majčinu liniju“, tako nasljeđujemo i haplogrupu. Y haplogrupa određuje pripadnost pojedinoj grani Y-hromosomalnog filogenetskog stabla što možemo uporediti s našim porodičnim stablom. Odgovor za Y haplogrupu je isto kao i odgovor kada nekoga pitamo kako se preziva.

U nastavku prikazana su sva testirana plemena svrstana po haplogrupama.

Haplogrupa E

Murselović Novi Pazar/ E-BY105970
Crnišanin Novi Pazar/ E-BY105970
Muslić Crnoča/Novi Pazar/ E-BY105970
Nurović Sebečevo/Novi Pazar/ E-BY105970
Nicević Jasenovik/Novi Pazar/ E-BY105970
Curić Požega/Novi Pazar/ E-BY105970
Belovođanin /Novi Pazar/ E-BY105970
Čelić Janča/Novi Pazar/ E-BY105970
Agušević Novi Pazar/ E-BY105970
Hazirović Novi Pazar/ E-BY105970
Gerba Novi Pazar/E-BY153593
Poturović Novi Pazar/ E-FGC11451
Nicević Jasenovik/Novi Pazar/E-PH2180
Mavrić Muhovo/Novi Pazar/ E-PH2180
Mašović Novi Pazar/ E-PH2180
Bačevac Sebečevo/Novi Pazar/E-BY165837
Hadžibulić Novi Pazar/ E-BY165837
Fehratović Brezovica/Novi Pazar/ E-BY165837
Madžgalj /Novi Pazar/ E-BY165837
Gusinac /Novi Pazar/ E-BY165837
Radonjica Gorandža/Novi Pazar/ E-BY165837
Kačapor Novi Pazar/ E-BY165837
Doljanac Požega/ Novi Pazar/ E-BY165837
Dolovac Novi Pazar/ E-Z5018
Zećović Novi Pazar/ E-Z5018
Sejdović Novi Pazar/ E-V13
Šusterac Novi Pazar/ E-V13
Hodžić Novi Pazar/ E-CTS10912
Gorčević Novi Pazar/ E- CTS10912
Curić Požega/Novi Pazar/ E-Z16988
Ljajić Novi Pazar/ E-Z16988
Jovanović Mala Trnava/Novi Pazar/ E-BY14160
Milentijević Znuša/Novi Pazar/ E-BY14160
Milošević Blaževo/Postenje/Novi Pazar E-Z5018
Milutinović Žunjeviće/Novi Pazar/ E-BY14160
Rajović Kosuriće/Novi Pazar/ E-BY14160
Ćirković Žunjeviće/Novi Pazar/ E-BY14160
Slavković, Leča/Novi Pazar, E-Z13591
Kijaet, Novi Pazar/ E-Z16659
Mučić, Novi Pazar/ E-Z16659
Kučević, Novi Pazar/E-BY165837
Rahić, Novi Pazar/ E-BY165837

Haplogrupa I (I1)

Filimonović Rast/Novi Pazar/ I-FGC22045
Erivić, Novi Pazar/ I-FGC22045

Haplogrupa I (I2)

Novalić Novi Pazar/ I-Y52621
Šaćirović Bajevica/Novi Pazar/ I-FT14506
Šaćirović Kominje/Novi Pazar/I-FT14506
Fetahović Novi Pazar/ I-Y56203
Malić Novi Pazar/I-PH908
Mustafić Lukarsko Goševo/Novi Pazar/ I-Y151633
Šarenkapić Novi Pazar/ I-CTS10228
Husović Novi Pazar/ I-CTS10228
Kolašinac Novi Pazar/ I-Y3120
Bihorac Janča/Novi Pazar/ I-Y189944
Muratović Bajevica/Novi Pazar/ I-L621
Veselinović Leča/Novi Pazar/I-BY55783*
Knežević Brda Velika/Plav/Novi Pazar/ I-PH908*
Plavšić Crni Vrh/Pope/Novi Pazar/ I-A13912
Stefanović Lukocrevo/Novi Pazar/I-PH908
Obradović Vučiniće/Novi Pazar/I-Y3120
Kočan Novi Pazar/I-Y4460
Dudić Novi Pazar/I-CTS10057

Haplogrupa J (J1)

Šabanagić Novi Paza/J-PF4876
Hasanović Novi Paza/J-Y19093
Emrović Kruševo/Novi Pazar/ J-Y19093

Haplogrupa J (J2)

Elfić Novi Pazar/J2- Y15913
Đulović Novi Pazar/J2- Y13341
Memić Novi Pazar/J2- PH1751
Šušević Kožlje/Novi Pazar/ J2- Y98609
Hamzić Novi Pazar/ J2-PF4610
Sinanović Novi Pazar/ J2-L283
Golubović Stara Hercegovina Krupice/Pljevlja /Novi Pazar/ J-BY173966
Nikolić Vranovina/Novi Pazar/ J-Y32373
Janković Kosuriće/Novi Pazar J2/ J-L70
Stojanović Sudsko Selo/Novi Pazar/ J-M67
Spahić Novi Pazar/J-PH1751
Sokolović Novi Pazar/J-Y166564
Etemović Novi Pazar/J- Y166564
Tutić Novi Pazar/J-Y182188

Haplogrupa R1a

Sijarić Novi Pazar/ R-Z283
Mutavdžić Srednja Tušimlja/Novi Pazar/R-Y2608

Šačić Novi Pazar/R-YP6047
Korać Novi Pazar/R-YP417

Haplogrupa R1b

Rušović Kruševo/Novi Pazar/ R1b- Z2705
Kadrić Kruševo/Novi Pazar/ R1b- Z2705
Zukorlić Novi Pazar/R-FT140430
Redžović Novi Pazar/R-FT140430
Ibrahimović Lukare/Novi Pazar/R-FT140430
Marovac Novi Pazar/R-FT49714
Rastoder Novi Pazar/ R-Y82919
Kršić Novi Pazar/ R-Y82919
Agović Novi Pazar/ R-Y82919
Kožar Novi Pazar/ R-Y82919
Nuhambašić Novi Pazar/ R-Y63957
Nurović Novi Pazar/ R-L48
Papić Novi Pazar/ R-CTS1450
Sejdović Novi Pazar/ R-CTS1450
Biševac Novi Pazar/ R-FT14043
Tatarević Bajevica/ Novi Pazar/R-DF27
Plojović Lukare/ Novi Pazar/R-32147
Nuhanbašić Novi Pazar/R-Y63957
Džudžević Novi Pazar/R-Y63957

Haplogrupa G

Kačar Požega/Novi Pazar/ G1b-L830
Omerović Kožlje/Novi Pazar/ G1b-L830
Šabotić Novi Pazar/ G2a2-S9591
Ujkanović Bijele Vode Novi Pazar/ G2a2-L1259
Ćorović Novi Pazar/ G2-Z2017

Haplogrupa T1

Dervišhalitović Novi Pazar/ T1- Z709
Saračević Novi Pazar/ T1- CTS2214

Haplogrupa D

Čavić Novi Pazar/D-Y14813

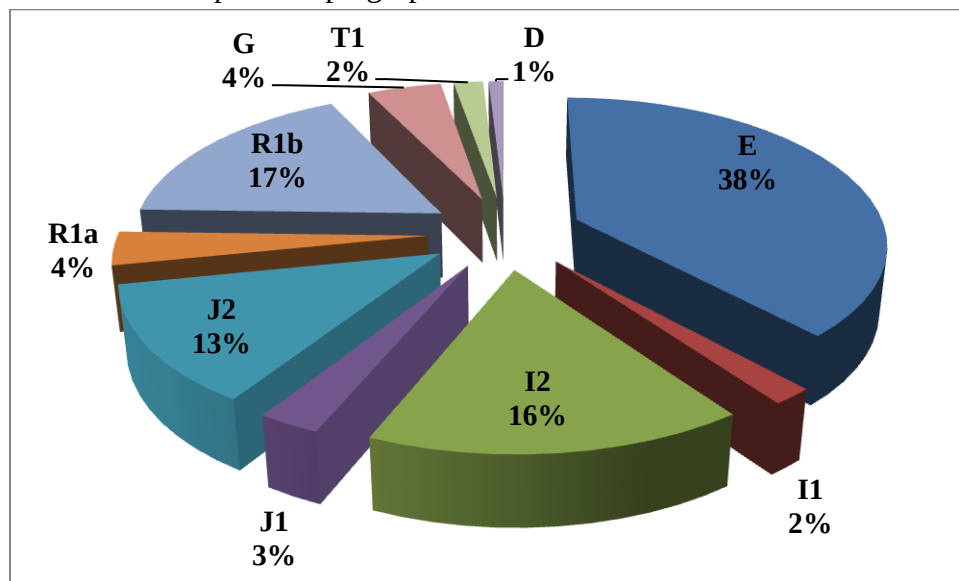
U tabeli 2 i na grafikonu 2 prikazan je raspored haplogrupa, broj i procenat plemena koja pripadaju određenoj haplogrupi. Najzastupljenija haplogrupa u Novom Pazaru je haplogrupa E kojoj pripada 38% testiranih plemena. Zatim slijede haplogrupe: R1b -17%, I2-18%, J2-13%, R1a-4%, G-4%, J1-3%, T-2%, I1-2% i D-1%. Iz priloženih podataka može se zaključiti da u Novom Pazaru dominiraju četiri haplogrupe: E(38%), R1b (17%), I2 (18%) i J2 (13%), što ukupno čini 86% testiranih plemena.

Ukupno testirano plemena 110.

Tabela 2: Haplogrupe i broj testiranih plemena

Haplogrupa	E	I1	I2	J1	J2	R1a	R1b	G	T1	D
Br. testiranih	42	2	18	3	14	4	19	5	2	1

Grafikon 2: Raspored haplogrupa

Sva testirana plemena imaju predanja o svom porijeklu. Za skoro sva plemena na osnovu DNK analize predanja se mogu provjeriti. Prema našoj analizi za dio plemena smo ustanovili da predanja nisu tačna.

PUTANJE KRETANJA

Genetička genealogija je nauka koja je brzo napredovala. Sa svakodnevnim novim otkrićima i sve većim brojem testiranih pojedinaca, danas je već moguće pratiti kretanje ljudske populacije počevši od 240.000 godina unazad. Ova granica se stalno sve više pomjera i predviđanja su da se u narednom periodu može ići još dalje u prošlost.

Primijetiti ćete kako su se naši putevi dramatično razlikovali od Afrike. Preci naših susjeda možda su išli pretpovijesnim putem hiljadama milja i godinama drugačijim od našeg. U ovom poglavlju predstavili smo putanje kretanja pojedinih plemena gdje smo iz svake haplogrupe izdvojili po jednu njenu podgranu. Također smo prikazali i rasprostranjenost pojedinih haplogrupa.

Za prikaz kretanja plemena Novog Pazara koristili smo program koji je razvio Robin Spenser. Ovaj program omogućava praćenje puteva kretanja populacija kroz prostorno-vremenska razdoblja. Svakako da se najdetaljnije karte praćenja kretanja dobijaju kod osoba koje su testirale najveći broj komercijalno dostupnih markera.

Haplogrupe R, R1a i R1b

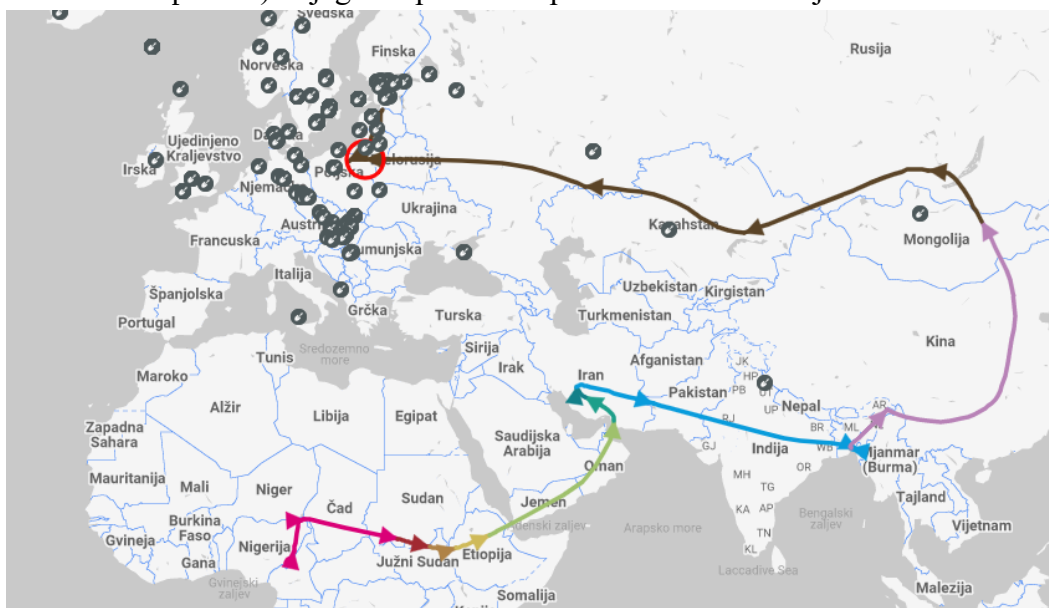
Pretpostavlja se da je haplogrupa R bila prva haplogrupa koja je stupila na evropsko tlo iz pravca Evroazije. Nastala je u sjevernoj Aziji neposredno prije posljednjeg glacijalnog maksimuma (prije 26.500-19.000 godina). Haplogrupa R1a bila je dominantna u ranim indoevropskim zajednicama iz kojih su nastala indoiranska plemena, Tračani, baltičke i slavenske populacije. Haplogrupa R1b je također bila prisutna unutar genetičkog basena ovih populacija, samo u nešto manjem procentu. Ekspanzija ove rane zajednice veže se primarno za bronzano doba.

Na slici 1 prikazujemo procijenjenu migracijsku rutu od Y-Adama do predaka haplogrupe R-Z2103 (procjenjuje se do 4050. pr. n.e.) i njegovih potomaka pronađenih u drevnoj DNK iz arheoloških ostataka.

Slika 1: Migracijsku rutu od Y-Adama do predaka haplogrupe R-Z2103 (R1b)

Na slici 2 prikazujemo procijenjenu migracijsku rutu od Y-Adama do predaka haplogrupe R-Z283 (procjenjuje se do 2850. pr. n.e.) i njegovih potomaka pronađenih u drevnoj DNK iz arheoloških ostataka.

Slika 2: Migracijsku rutu od Y-Adama do predaka haplogrupe R-Z283 (R1a)

Na slici 3 prikazano je kretanje haplogrupe R-FT198647 (R1b), kroz prostor i vrijeme. Putanja kretanja predstavljena je od Afrike prije 240.000 godina i završava se na prostore Crne Gore prije 110 godina. Ovoj haplogrupi pripadaju plemena Rastoderi, Kožari, Kršići, Agovići, Ličine ... koja su se iz Crne Gore u različitim vremenskim periodima doseljavala u Novi Pazar. Brojevi na slici predstavljaju vrijeme prije koliko godina su pra preci određenih plemena bili na nekom prostoru.

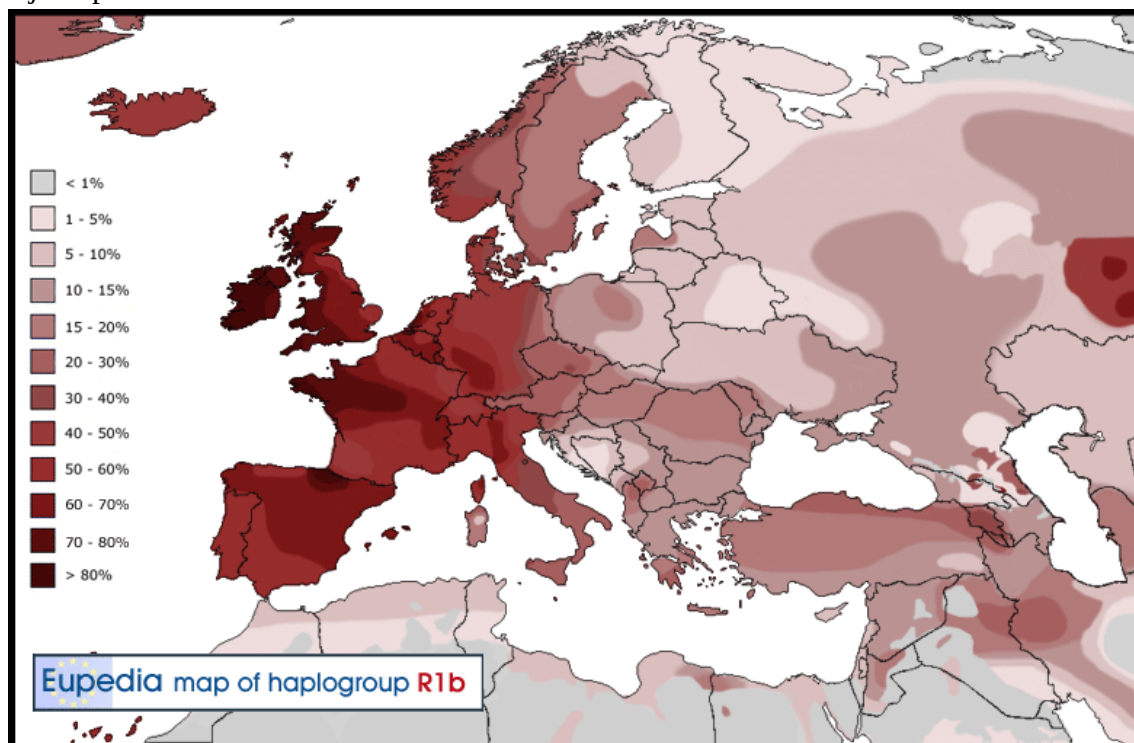

Slika 3: Kretanje Haplogrupe R-FT198647

Geografska distribucija

R1b je najčešća haplogrupa u zapadnoj Europi, koja doseže preko 80% stanovništva u Irskoj, Škotskom gorju, zapadnom Walesu, atlantskom rubu Francuske, Baskiji i Kataloniji. Također je česta u Anatoliji i oko Kavkaza, u dijelovima Rusije te u srednjoj i južnoj Aziji. Osim obale Atlantika i Sjevernog mora u Evropi, žarišta uključuju dolinu rijeke Pad u sjevernoj središnjoj Italiji (preko 70%), Armeniji (35%), Baškire u regiji Urala u Rusiji (50%), Turkmenistan (preko 35%), Hazare u Afganistanu (35%), Ujgure u sjeverozapadnoj Kini (20%) i Neware u Nepal (11%). R1b-V88, podrazred specifičan za subsaharsku Afriku, nalazi se u 60 do 95% muškaraca u sjevernom Kamerunu.

U Novom Pazaru haplogrupa R1b je druga najzastupljenija haplogrupa (poslije haplogrupe E) zastupljena je u procentu od 17%.

Slika 4: Rasprostranjenost haplogrupe R1b

Na slici 5 prikazano je kretanje Haplogrupa R-FT198647 (podgrana R1b) i R-BY128997 (podgrana R1a). Haplogrupe R1a i R1b pripadaju predačkoj haplogrupi R. Putanje kretanja haplogrupa R1a i R1b podudaraju se sve do prije 23.000 godina kada im se putanje razdvajaju.

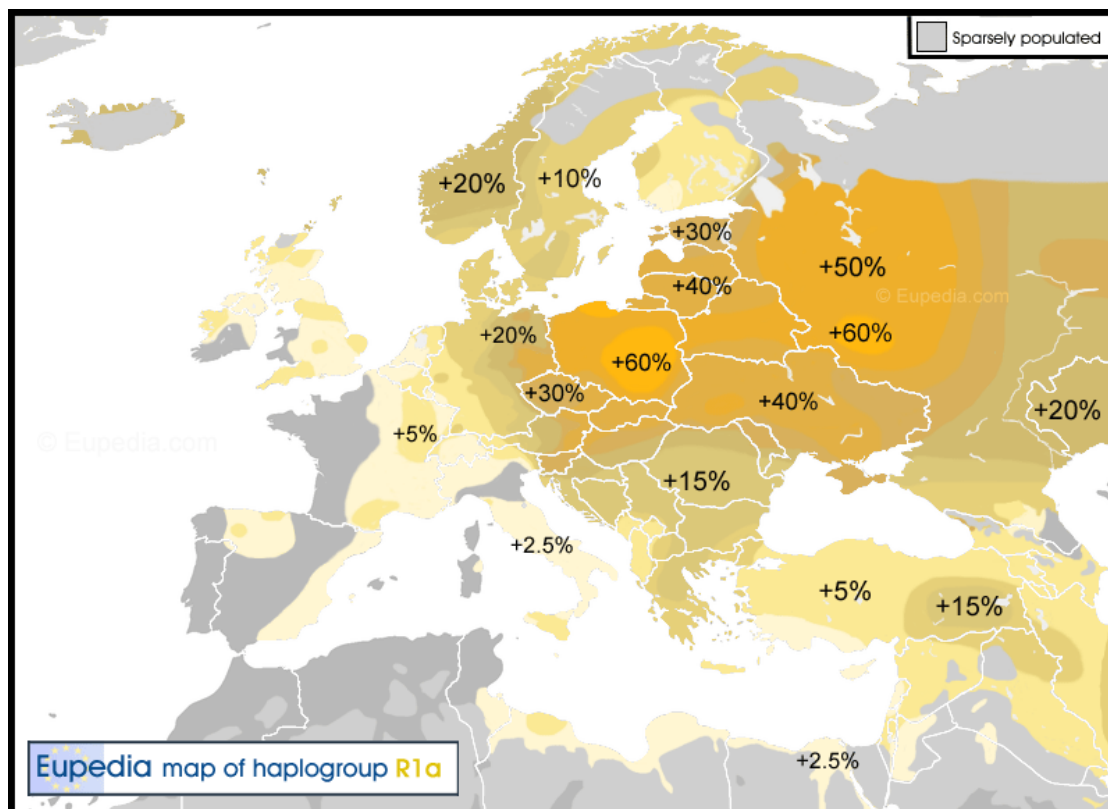

5. $\frac{1}{2} \times \frac{1}{2} = \frac{1}{4}$ $\frac{1}{4} \times \frac{1}{4} = \frac{1}{16}$ $\frac{1}{16} \times \frac{1}{16} = \frac{1}{256}$

Danas se visoke

Što se tiče susjednih država najviše je ima u Mađarskoj i Sloveniji s 30-40%, dok je u Srbiji ima samo 16%, te u Crnoj Gori niti 10%.

1 0 1 1 5 5

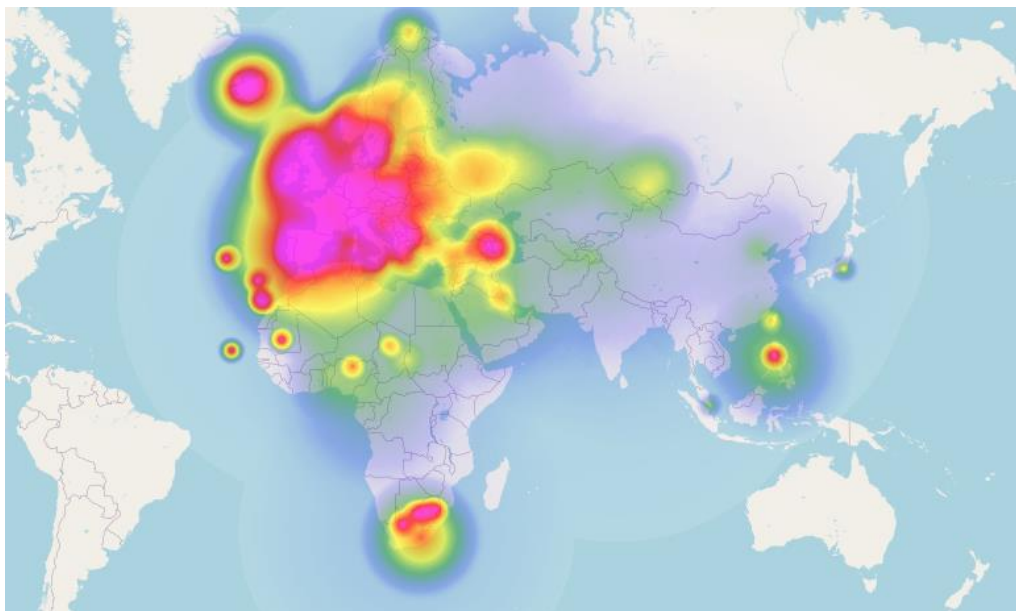
Slika 6: Rasprostranjenost haplogrupe R1a

TOPLINSKA KARTA

Ovaj oblik grafičkog prikaza iskorištava činjenicu da čitatelji intuitivno asociraju rastuću temperaturu od hladnog prema vrućem s određenim nizovima boja, na primjer plavo, zeleno, žuto, narančasto i crveno. To se daljnjom asocijacijom može, ovisno o kontekstu, protumačiti na primjer kao "rastući značaj".

Međutim, budući da su moguća različita povezivanja boja s temperaturama ovisno o tehničkim referencama ili kulturnim skupinama, boje treba izravno povezati s tumačem na karti. Na primjer: žuto = nizak značaj, narančasto = srednji značaj, crveno = visoki značaj.

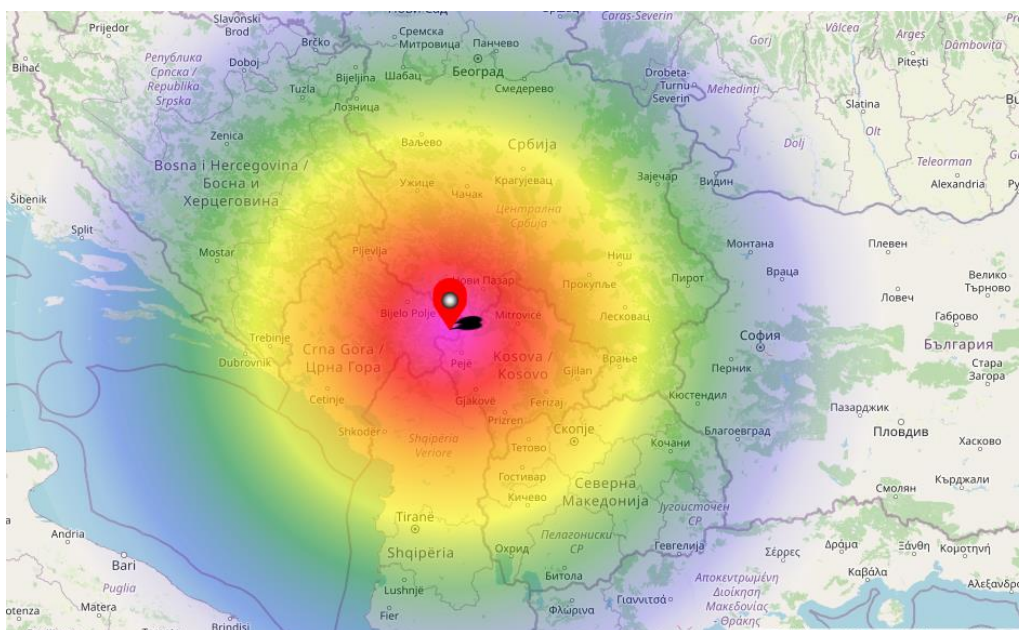
Na slici 7 pretstavljena je haplogrupa R1b. Na slici se može vidjeti veća i manja koncentracija rasprostranjenosti ove haplogrupe. Najveća koncentracija prikazana je crvenom bojom a najmanja koncentracija žutom bojom. Također su prikazani i prostori na kojima ova haplogrupa nije prisutna.

Slika 7: Toplinska karta haplogrupe R1b

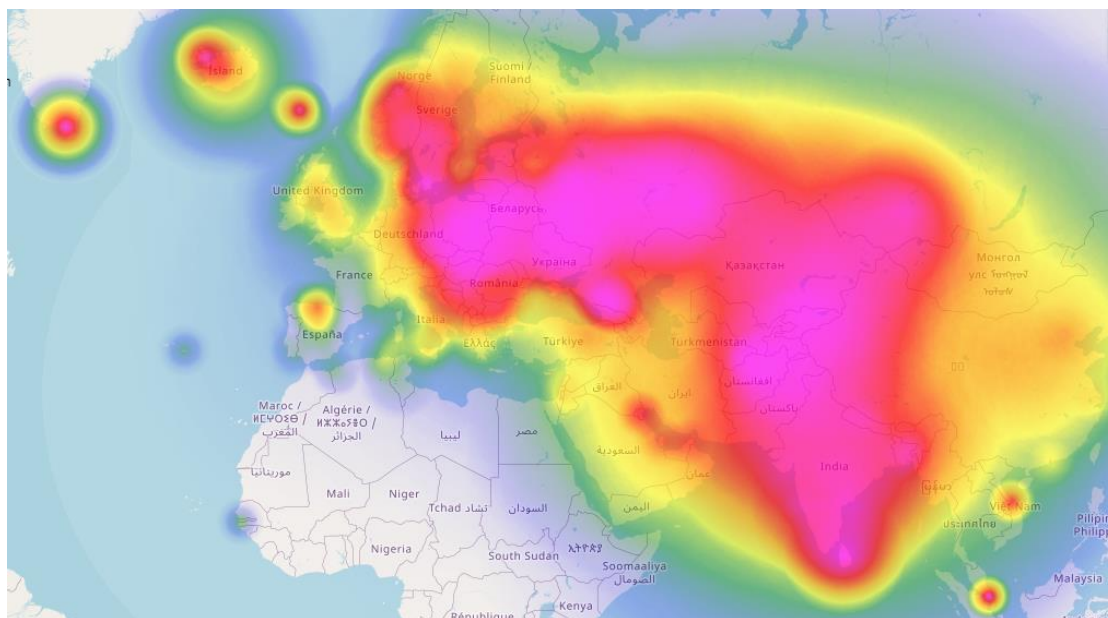
Na slici 8 predstavljena je haplogrupa R1b-FT198647 čija je najveća koncentracija na prostorima Crne Gore i to u opštinama: Rožaje, Berane, Petnjica i Bijelo Polje. S ovih prostora upravo potiču testirana plemena koja su se kasnije doselila u Novi Pazar: Ličine, Kožari, Rastoderi, Agovići...

Koncentrični krugovi na slici od izraženo crvene pa sve do nijansi zelene i plave boje prikazuju postepeno opadanje prisutnosti ove haplogrupe.

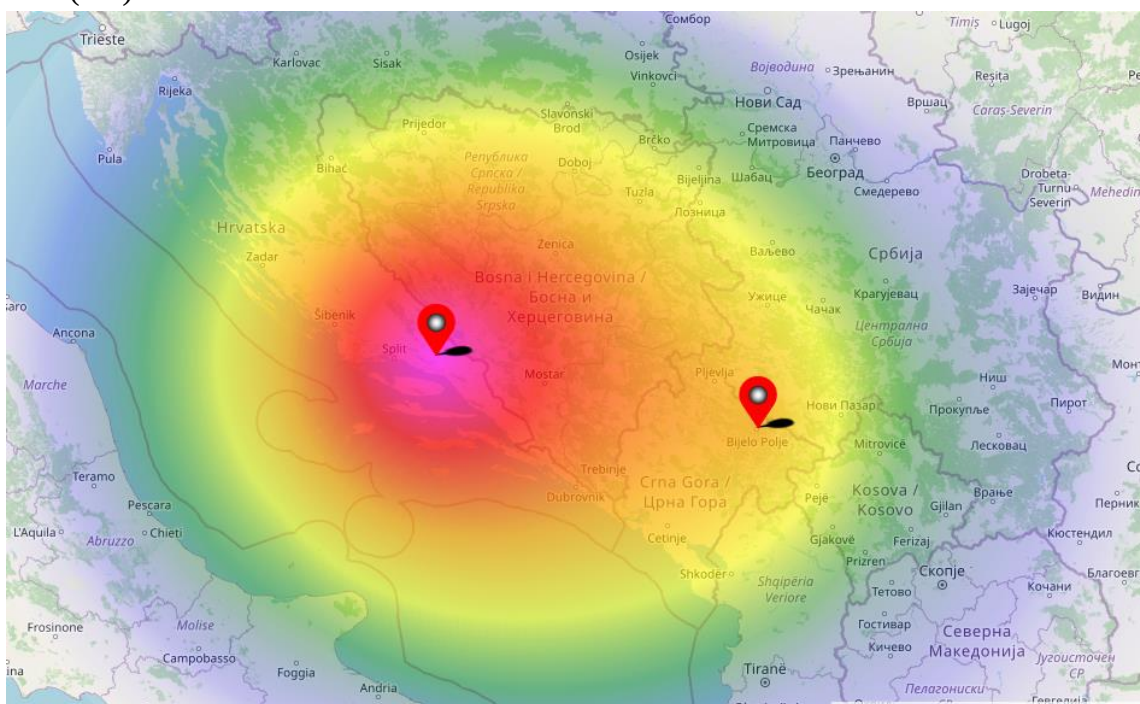
Slika 8: Toplinska karta haplogrupe R1b-FT198647

Na slici 9 prikazana je prisutnost haplogrupe R1a.

Slika 9: Toplinska karta haplogrupe R1a

Na slici 10 možemo vidjeti da je haplogrupa R1a - BY128997 sasvim malo prisutna na prostorima Novog Pazara (4%).

Slika 10: Toplinska karta haplogrupe R1a - BY128997

PODUDARANJA PLEMENA HAPLOGRUPE R-FT198647 S OSOBAMA IZ DALJE PROŠLOSTI

U ovom poglavlju predstavimo testirane osobe iz cijelog svijeta koje dijele zajedničkog pretka s plemenima haplogrupe R-FT198647 u bližoj i daloj prošlosti. Iz velikog broja podudaranja izdvojimo samo po nekoliko osoba.

Značajne veze

Značajne veze haplogrupa temelje se na izravnom testiranju DNK ili su izvedene iz testiranja rođaka.

Rory Calhoun

1922-1999. godine

Plemena haplogrupe R1b-FT198647 i i Rory Calhoun dijele zajedničkog pretka po očevoj liniji koji je živio oko 4200 godina prije nove ere.

Rory Calhoun rođen je kao Francis Timothy McCown u Los Angelesu, Kalifornija, kao sin Elizabeth Cuthbert i Floyda McCowna.

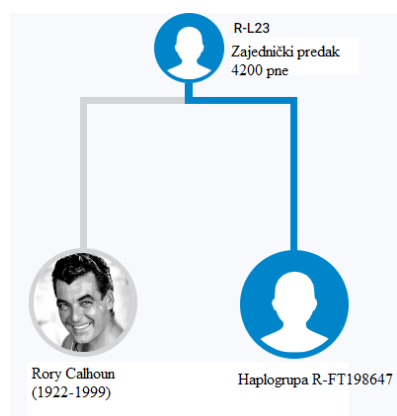
Calhoun je postao slavni glumac, ali je u početku imao burnan porodični život i imao je nekoliko sukoba sa zakonom koji su rezultirali višestrukim zatvaranjima do svoje 17. godine.

Nakon što je pušten iz zatvora San Quentin, neposredno prije svog 21. rođendana, radio je brojne neobične poslove, uključujući boksača, drvosječu, rudara, šumskog vatrogasca i kauboja. Godinu dana kasnije, slučajni susret 1944. godine omogućio je McCownu upoznavanje s agentom za talente koji je bio impresioniran njegovim visokim, zgodnim izgledom.

Godine 1945., na holivudskoj zabavi, agent za talente je predložio da se njegovo ime McCown preinači u Rory Calhoun. Njegov prvi veliki uspjeh dogodio se kada je otpratio Lanu Turner na premijeru filma. Novinari su bili fascinirani Lanom i njezinim zgodnim pratiteljem.

Njegov prepoznatljiv izgled postao je njegov crni šešir, fotografije bez majice i slike jašućih konja.

Do 1951. Rory, čiji je nadimak bio Smoke, glumio je u vesternima i bio je angažovan uz poznate glumce i glumice tog vremena.

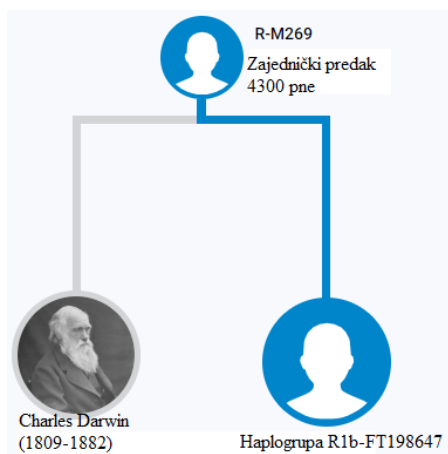
Charles Darwin

1809-1882

Plemena haplogrupe R1b-FT198647 i Charles Darwin dijele zajedničkog pretka po očevoj liniji koji je živio oko 4300 godina prije nove ere.

Charles Robert Darwin, engleski znanstvenik poznat je po svom otkriću evolucije temeljene na prirodnoj selekciji. Njegov je rad bio vrlo pažljivo promatran, ali je revolucionirao nekoliko znanstvenih područja.

Darwin je bio plodan pisac, objavio je nekoliko knjiga i dao doprinos drugima. Između 1856. i 1858. Darwin je sintetizirao svoju teoriju prirodne selekcije, što je sljedeće godine rezultiralo objavljivanjem njegove najpoznatije knjige “O porijeklu vrsta” u kojoj je opisao svoju teoriju evolucije i pružio uvjerljive dokaze. Ovo je zacementiralo evolucijske koncepte koji će se razviti u polje populacijske genetike.

Drevne veze

Evo nekih drevnih rođaka iz izravne očeve linije na temelju DNK testiranja arheoloških ostataka iz cijelog svijeta.

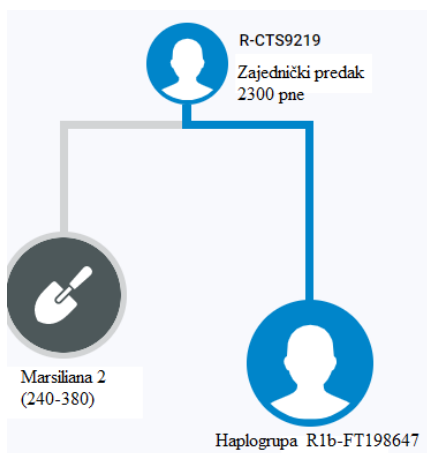
Marsilijana 2

240- 380

Plemena haplogrupe R1b-FT198647 i Marsiliana 2 dijele zajedničkog pretka po očevoj liniji koji je živio oko 2300 godina prije ere.

Marsiliana 2 bio je čovjek koji je živio između 240. i 380. godine tokom doba carskog Rima i pronađen je u regiji koja je danas poznata kao Marsiliana d'Albegna, Grosseto, Toskana, Italija.

Bio je povezan s rimskom kulturnom skupinom.

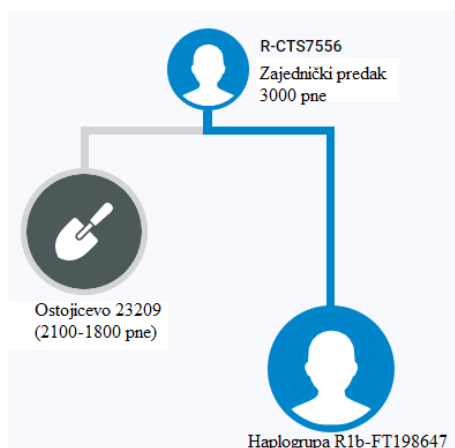
Ostojicevo 23209

2100-1800 godina prije nove ere

Plemena haplogrupe R1b-FT198647 i Ostojicevo 23209 dijele zajedničkog pretka po očevoj liniji koji je živio oko 3000 godina prije nove ere.

Ostojicevo 23209 bio je čovjek koji je živio između 2100. i 1800. godine prije nove ere tokom evropskog bronzanog doba i pronađen je u regiji koja je danas poznata kao Ostojicevo, Sjeverni Banat, Srbija.

Bio je povezan s kulturnom skupinom Maros¹.

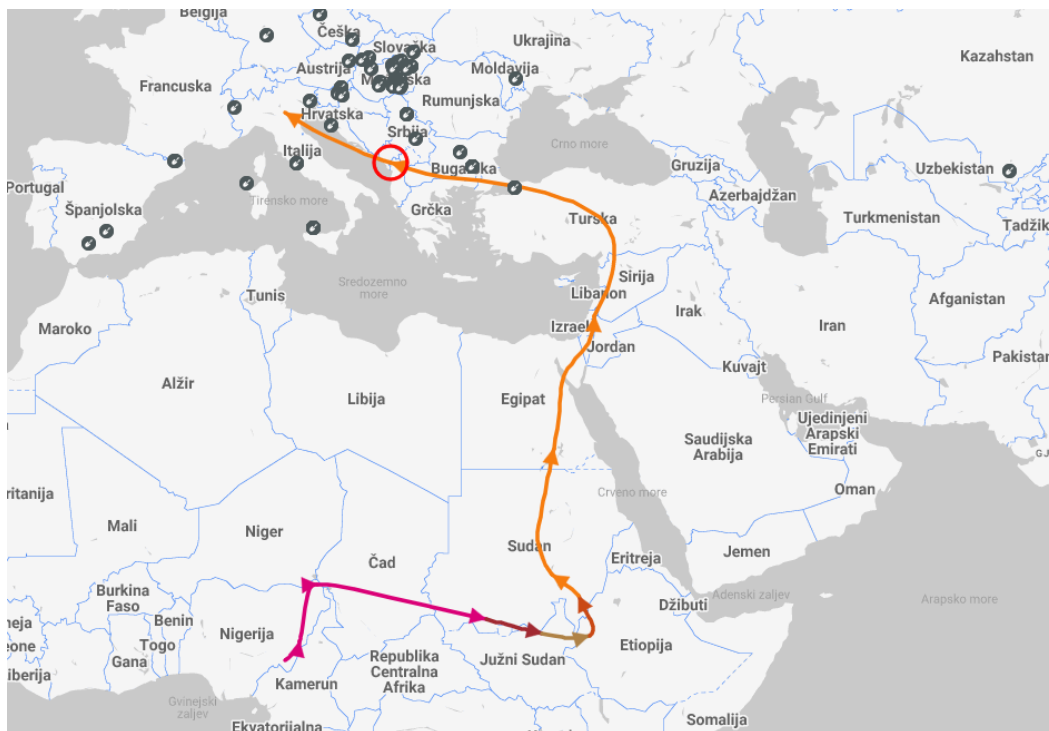

Haplogrupa E

Haplogrupa E nastala je u Aziji prije nekih 60.000 godina. U Evropi je prisutna svojom granom E1b1b, koje najviše ima na Kosovu (oko 45%), Albaniji i Crnoj Gori (oko 30%), Kipru, Siciliji i Srbiji (oko 20%). U ostatku Evrope je znatno manje zastupljena. Distribucija ove haplogrupe sugerira da je većina njenih nositelja u Evropu došla tokom neolitičkih migracija.

Na slici 11 prikazana je procijenjena migracijska ruta od Y-Adama do predačke haplogrupe E-V13 (procijenjeno do 3050. pr. n.e.) i njegovih potomaka pronađenih u drevnoj DNK iz arheoloških ostataka.

¹ Geneza razmatrane kulture vezuje se za pojavu grupe naroda iz anadolsko - balkanske zone, na područj Banata na donjem Temešu. Tada je na te prostore trebala ući nova skupina, također anatolijsko-balkanskog porijekla, a miješanjem tih dviju skupina nastala je nova kulturna cjelina, nazvana maroška kultura.

Slika 11: Migracijsku ruta od Y-Adama do predake haplogrupe E-V13

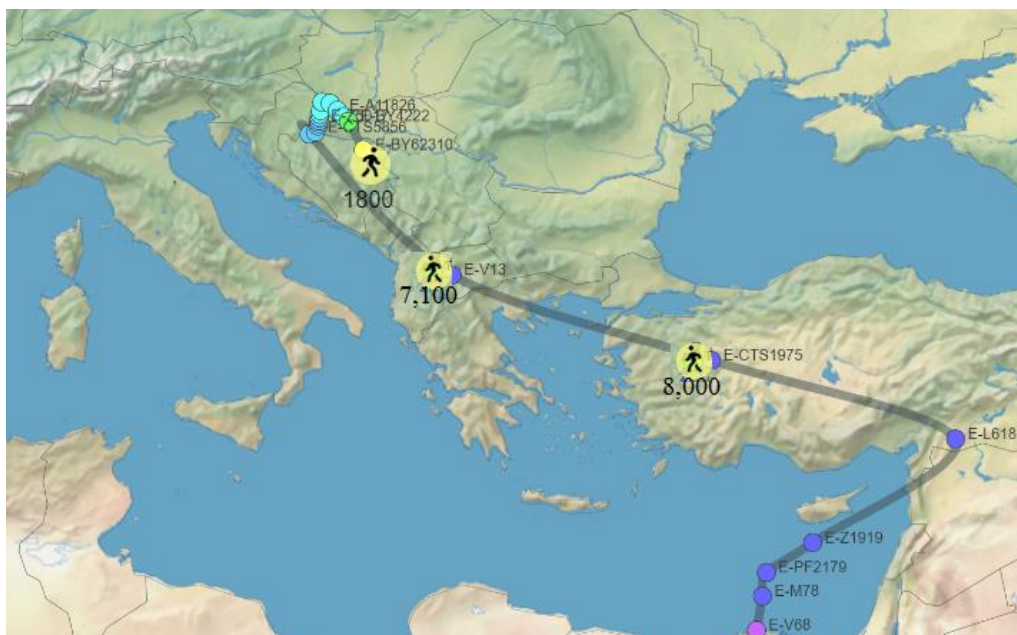
Na slici 12 prikazana je putanja haplogrupe E-BY105970.

Sljedeća plemena imaju istu haplogrupu (E-BY105970) i dijele zajedničkog pretka najdalje prije 1800 godina: Murselović, Crnišaniin, Muslić, Nurović, Nicević, Curić, Belovođanin, Čelić, Agušević i Hazirović. Dubljim testiranjem može se odrediti njihova bliža genetička distanca. Na isti način možemo odrediti međusobnu genetičku distancu i za ostala plemena.

Slika 12: Haplogrupa E-BY105970

Na slici 13 predstavljen je završni dio putanje haplogrupe E-BY105970.

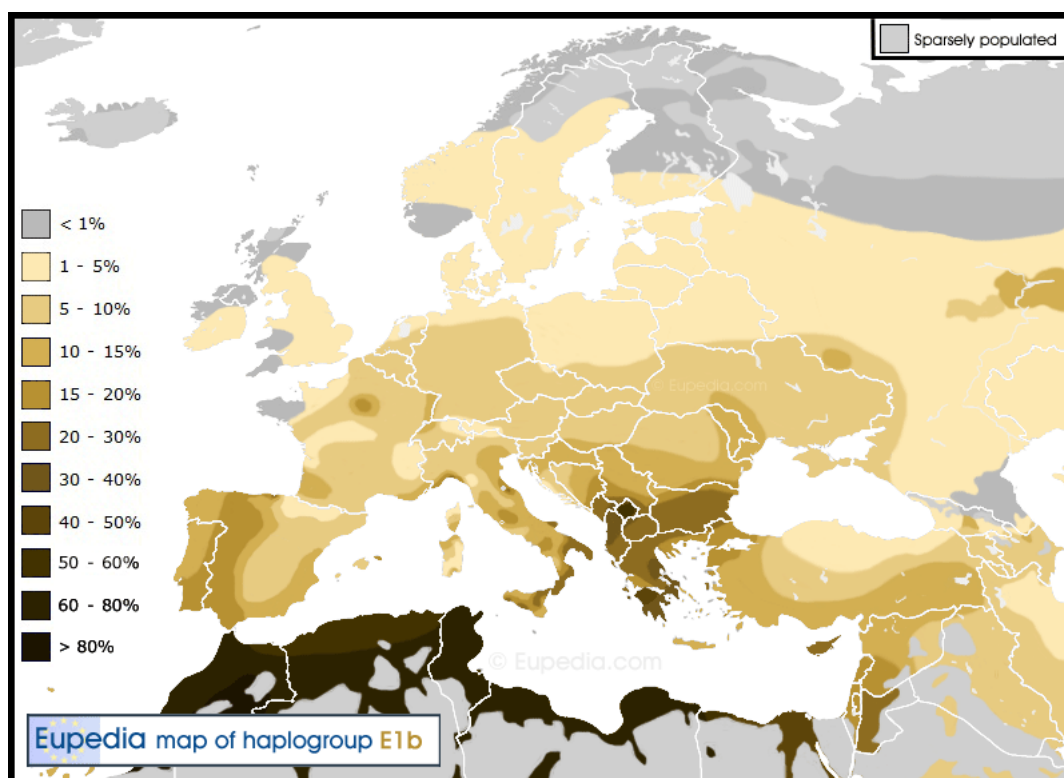

Slika 13: Haplogrupa E-BY105970

Geografska distribucija

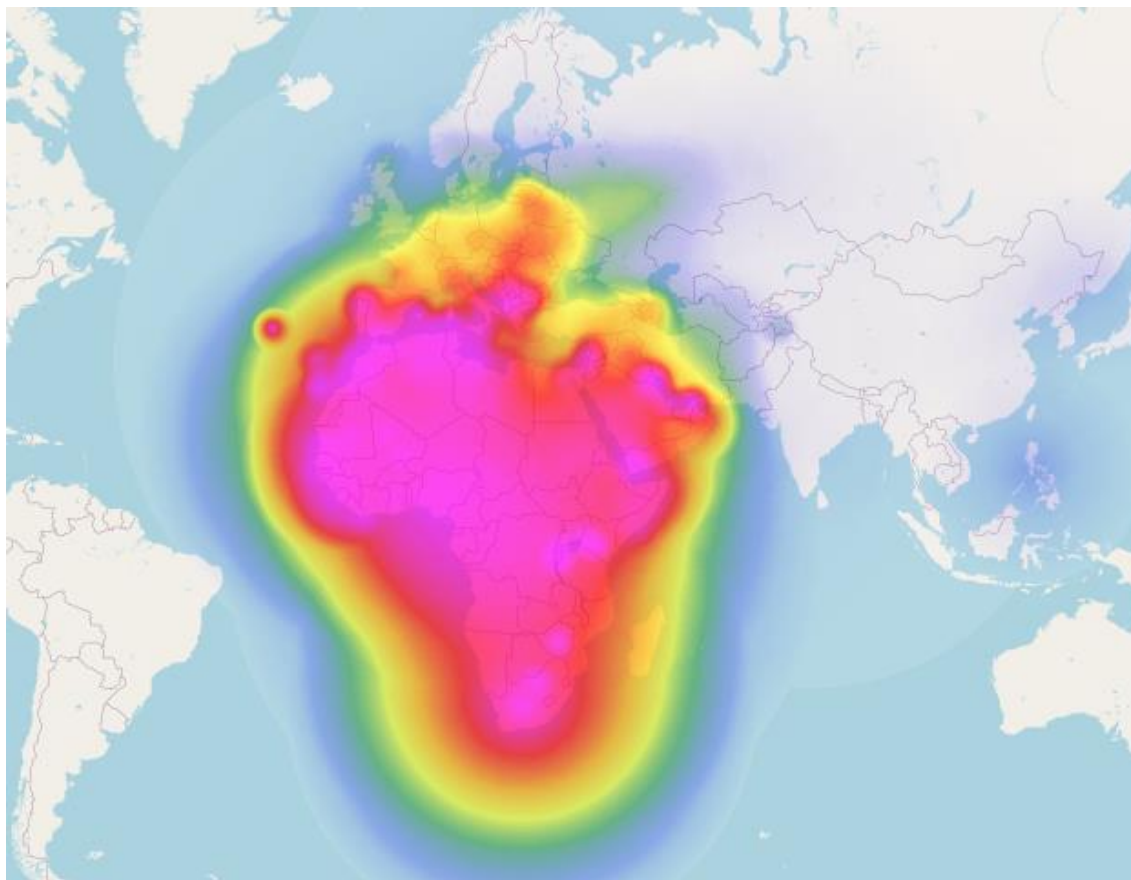
Izvan Europe, E1b se nalazi s visokim učestalostima u Maroku (preko 80%), Somaliji (80%), Etiopiji (40% do 80%), Tunisu (70%), Alžiru (60%), Egiptu (40%), Jordanu (25%), Palestini (20%) i Libanonu (17,5%). Na evropskom kontinentu ima najveću koncentraciju na Kosovu (preko 45%), Albaniji i Crnoj Gori (27%), Bugarskoj (23%), Makedoniji i Grčkoj (21%), Kipru (20%), Siciliji (20 %), Južna Italija (18,5 %), Srbiji (18 %) i Rumuniji (15 %).

Na području Novog Pazara haplogrupa E je prisutna u procentu 38%.

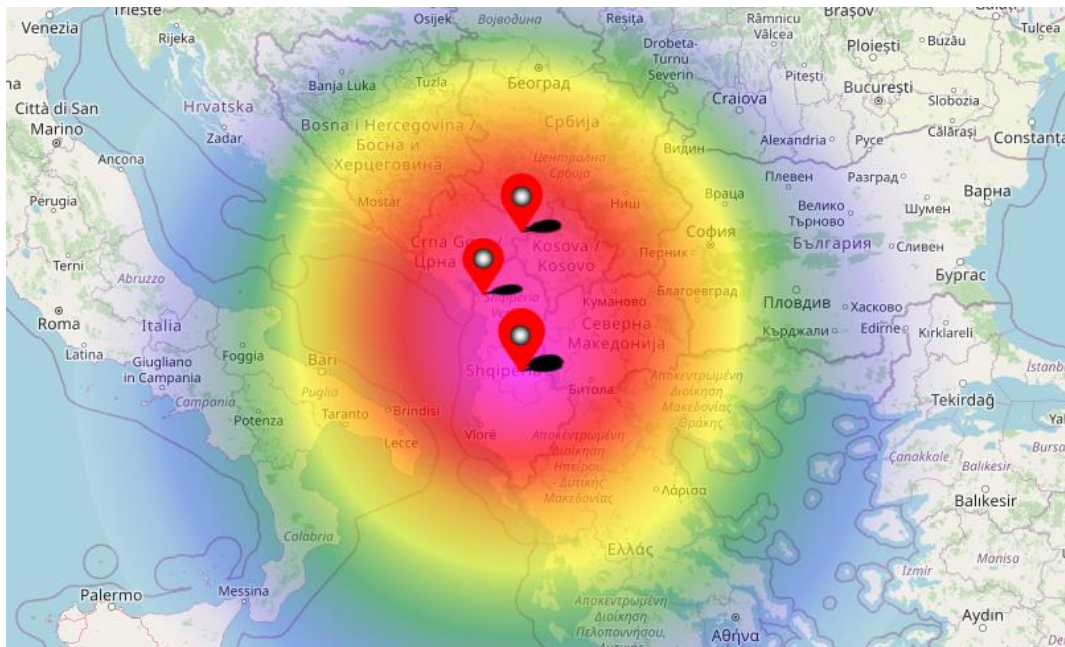
Slika 14: Rasprostranjenost haplogrupe E1b

Na slici 15 prikazana je toplinska karta haplogrupe E. Ova haplogrupa je na prostoru Novog Pazara u odnosu na ostala haplogrupe prisutna 38%.

Slika 15: Toplinska karta haplogrupe E

Na slici 16 prikazana je haplogrupa E-BY105970, to je najzastupljenija grana haplogrupe E na prostorima Novog Pazara (od 42 osobe koje pripadaju haplogrupi E, 10 osoba pripada njenoj podgrani E-BY105970). Koncentracija ove haplogrupe je upravo u Novog Pazaru i njegovoj okolini.

Slika 16: Toplinska karta haplogrupe E-BY105970

PODUDARANJA PLEMENA HAPLOGRUPE E-BY105970 S OSOBAMA IZ DALJE PROŠLOSTI

Značajne veze

Značajne veze haplogrupa temelje se na izravnom testiranju DNK ili su izvedene iz testiranja rođaka.

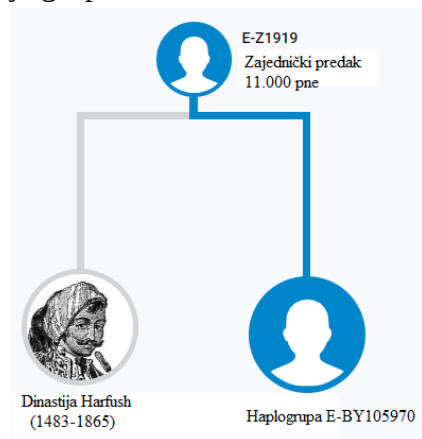
Dinastija Harfush

1483-1865 godine

Plemena haplogrupe E-BY105970 i dinastija Harfush dijele zajedničkog pretka po očevoj liniji koji je živio oko 11.000 godina prije nove ere.

Dinastija Harfuš (arapski: حرف وش آل) bila je dinastija iz plemena Khuza'a koja je pomogla u osvajanju Sirije za vrijeme vladavine proroka Muhammeda (savs). Dinastija je stoljećima vladala dijelovima Sirije i Libanona sve do njegovog raspada od strane Osmanskog Carstva 1865. godine.

Haplogrupa je određena Big Y testiranjem gospodina Kinana Al Harfusha Alkhuzaija, a potvrdio ju je gospodin Faisal Alhashash.

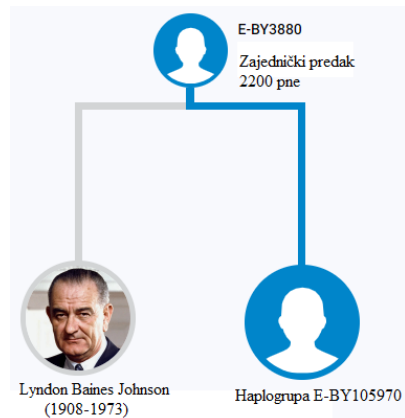

Lyndon Baines Johnson

1908-1973 godine

Plemena haplogrupe E-BY105970 i Lyndon Baines Johnson dijele zajedničkog pretka po očevoj liniji koji je živio oko 2200 godina prije nove ere .

Lyndon Baines Johnson, poznat kao LBJ, započeo je svoj profesionalni život kao profesor u srednjoj školi u Teksasu, zatim kao pomoćnik Kongresa. Nastavio je služiti u sva četiri izabrana ureda savezne vlade SAD-a: Zastupnički dom, Senat SAD-a, potpredsjednik, a potom i 36. predsjednik.

Drevne veze

Evo nekih drevnih rođaka iz izravne očeve linije haplogrupe E-BY105970 na temelju DNK testiranja arheoloških ostataka iz cijelog svijeta.

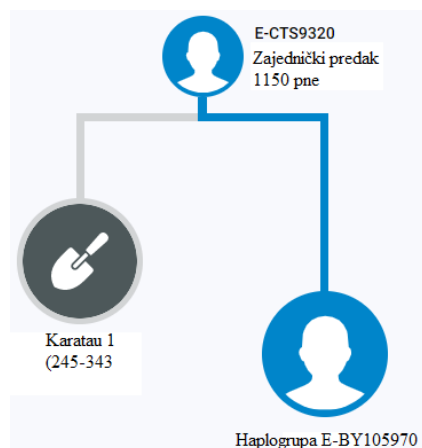
Karatau 1

245-343

Plemena haplogrupe E-BY105970 i Karatau 1 dijele zajedničkog pretka po očevoj liniji koji je živio oko 1150 godina prije nove ere.

Karatau 1 je bio čovjek koji je živio između 245. i 343. godine n. e. tokom željeznog doba središnje Azije i pronađen je u regiji koja je danas poznata kao Konyrtobe, Kazahstan.

Bio je povezan s kulturnom skupinom Otyrar.

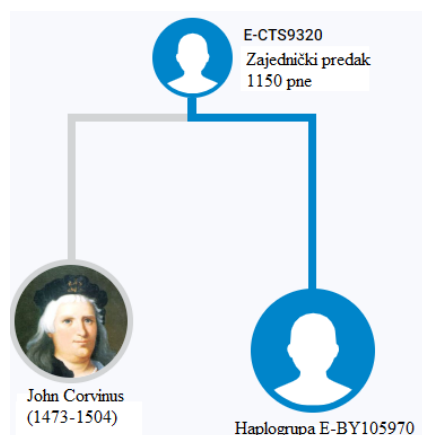
John Corvinus

1473-1504 godine

Plemena haplogrupe E-BY105970 i John Corvinus dijele zajedničkog pretka po očevoj liniji koji je živio oko 1150 godina prije nove ere.

Ivan Korvin bio je 31-godišnji muškarac koji je živio između 1473. i 1504. godine tokom srednjeg vijeka i pronađen je u regiji koja je danas poznata kao Korvinovi grobovi, Lepoglava, Hrvatska.

Bio je povezan s mađarskom kraljevskom kulturnom grupom.

Haplogrupa I

Haplogrupa I predstavlja najstariju glavnu haplogrupu u Evropi. Pretpostavlja se da je nastala prije oko 35.000 godina. U Evropi se mogu razlikovati dvije grane ove haplogrupe, i to haplogrupa I1 i haplogrupa I2. Haplogrupa I1 je nastala prije 27.000 godina a najzastupljenija je u sjevernoj Evropi, tačnije u Skandinaviji i Finskoj, s preko 35-40%. Haplogrupa I2 je najzastupljenija na prostorima zapadnog Balkana, s najvećom frekvencijom u Bosni i Hercegovini (preko 55%), a zatim u Hrvatskoj i Srbiji (40%), u Sardiniji (oko 39%).

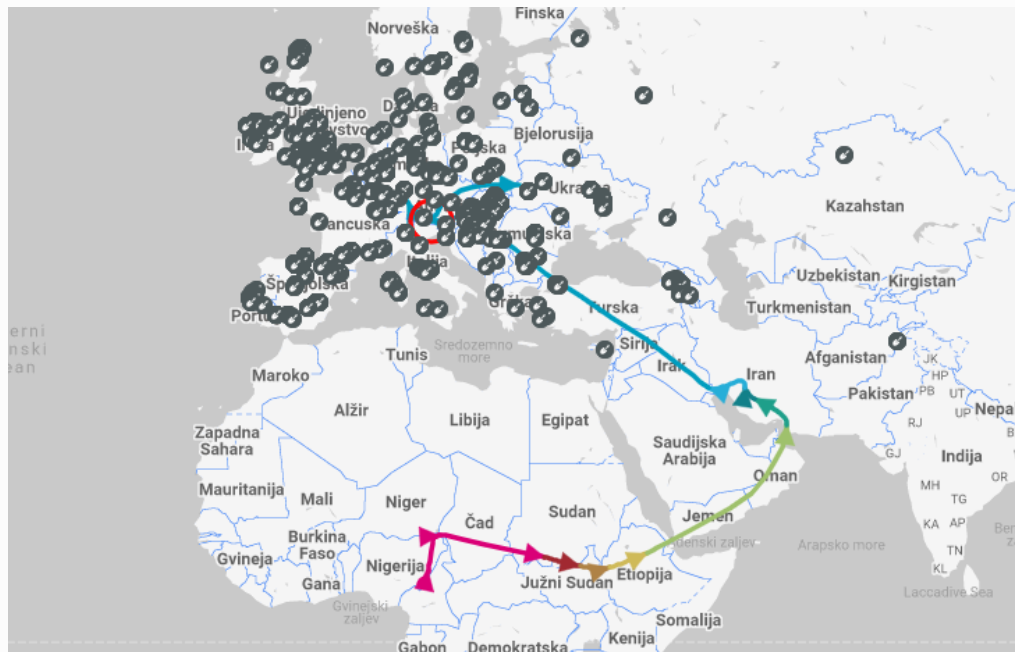
Porijeklo i distribucija haplogrupa I1 i I2 ukazuju na to da su Evropljani koji su nositelji ovih haplogrupa ustvari potomci tzv. „starih (paleolitičkih) Evropljana, čiji su preci naseljavali ovaj kontinent u kasnom paleolitiku. Uslijed klimatoloških promjena, svoj opstanak tokom ledenog doba vezali su za određene mikrolokacije, da bi poslije njega samostalno ili u skupinama s ostalim „staro evropskim populacijama“ (nositeljima haplogrupa R1a i R1b) i skupinama naknadno doseljenih „neolitičkih farmera“ (jugoistočne Evrope) ponovo osvajali svaki pedalj praznog prostora (Marjanović, 2019).

Na slici 17 prikazana je procijenjena migracijska ruta od Y-Adama do predačke haplogrupe I-L22 (procijenjeno do 1850. pr. n.e.) i njegovih potomaka pronađenih u drevnoj DNK iz arheoloških ostataka.

Slika 17: Migracijsku ruta od Y-Adama do predaka haplogrupe I-L22 (I1)

Na slici 18 prikazana je procijenjena migracijska ruta od Y-Adama do predaka haplogrupe I-P215 (procjenjuje se na 22.000 pr.n.e.) i njegovih potomaka pronađenih u drevnoj DNK iz arheoloških ostataka.

Slika 18: Migracijsku ruta od Y-Adama do predaka haplogrupe I-P215 (I2)

Na slici 19 predstavljena je putanja kretanja haplogrupe I1-FGC22045. Putanja kretanja ove haplogrupe vodi preko Balkana ide do Skandinavskih zemalja (oko prije 3700 godina) pa onda se ponovo vraća na Balkan gdje se i završava (prije oko 1900 godina).

Haplogrupi I1-FGC22045 pripadaju: Filimonović, Rast/Novi Pazar i Erivić, Novi Pazar

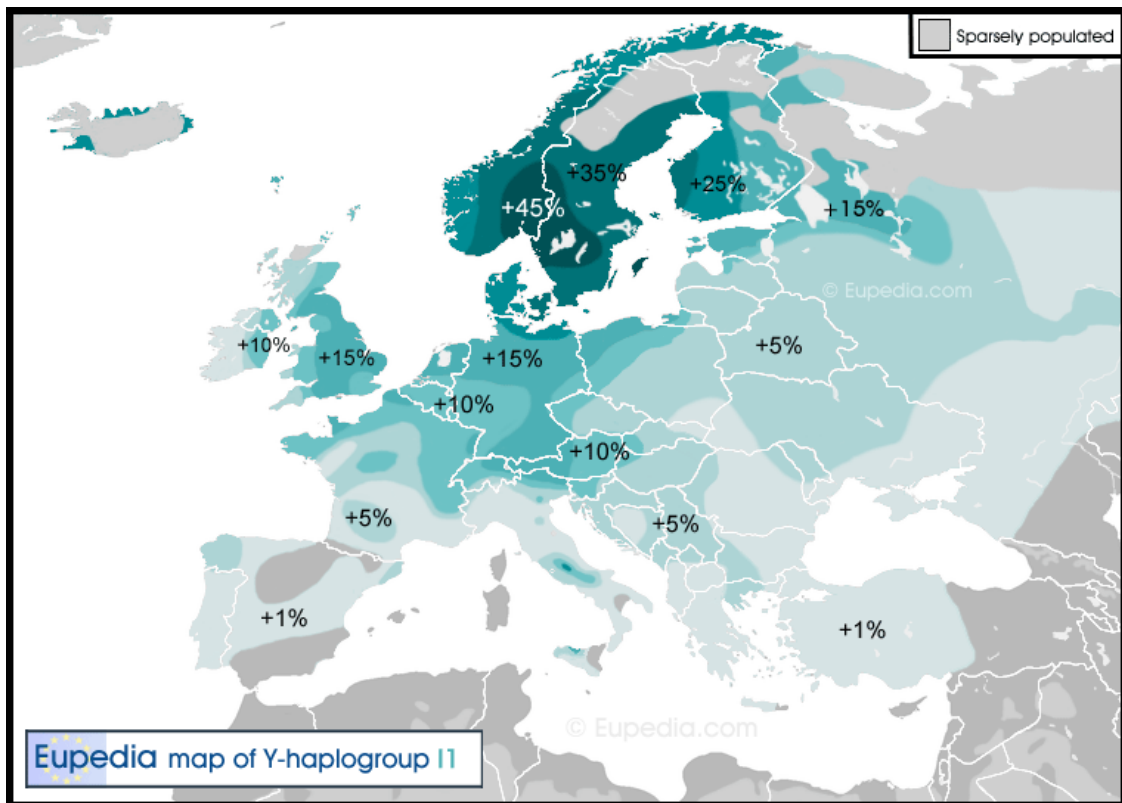

Slika 19: Haplogrupa I1-FGC22045

Geografska distribucija

Haplogrupa I1 najčešći je tip haplogrupe I u sjevernoj Europi. Nalazi se uglavnom u Skandinaviji i Finskoj, gdje obično predstavlja više od 35% Y hromosoma. Povezana s nordijskom etničkom pripadnošću, I1 se nalazi na svim mjestima koja su napala drevna germanska plemena i Vikinzi. Nakon jezgre drevne germanske civilizacije u Skandinaviji, najveće učestalosti I1 uočene su u drugim regijama germanskog govornog područja, poput Njemačke, Austrije, zatim Engleske i Škotskih nizina, koje sve imaju između 10% i 20% I1 populacije.

Haplogrupa I1 u Novom Pazaru je zastupljena samo s 2%.

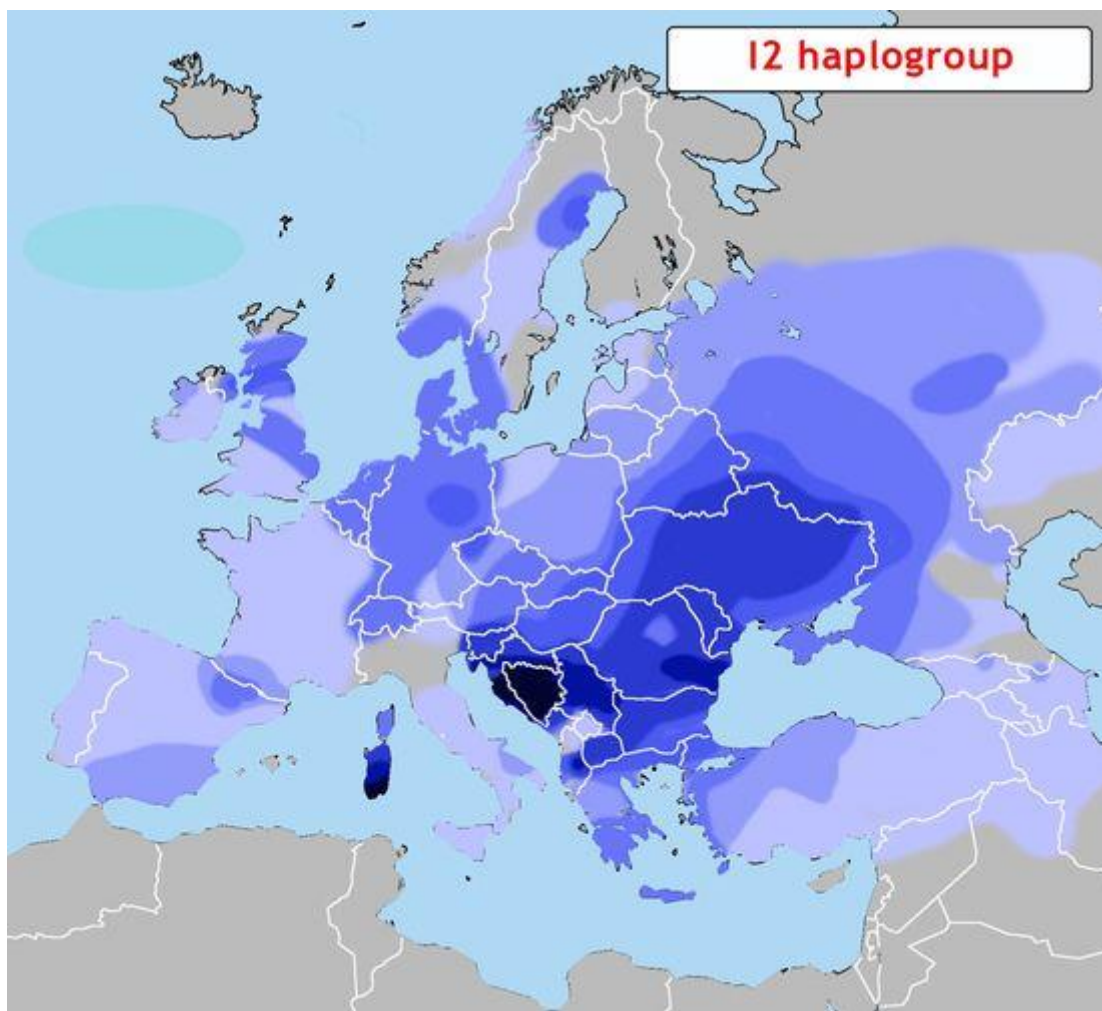
Na slici 21 predstavljena je putanja kretanja haplogrupe I2-Y151633. Ovoj haplogrupi pripada Mustafić/ Lukarsko Goševo/Novi Pazar.

Geografska distribucija

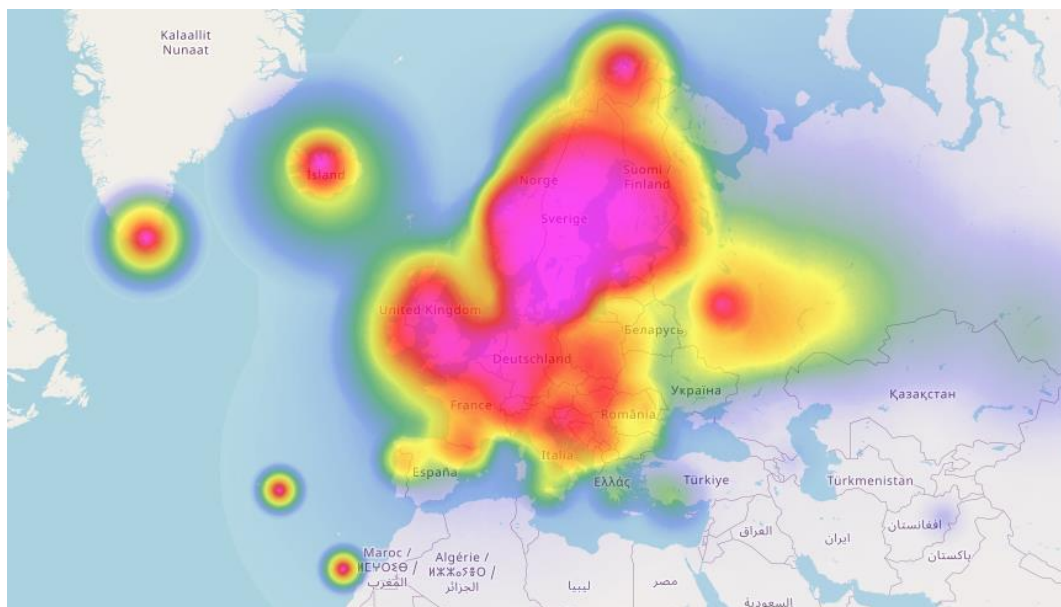
Haplogrupa I2 najčešća je loza po ocu u bivšoj Jugoslaviji, Rumuniji, Bugarskoj i Sardiniji te glavna loza u većini slavenskih zemalja. Njegove najveće učestalosti uočene su u Bosni (55%), Sardiniji (39,5%), Hrvatskoj (38%), Srbiji (33%), Crnoj Gori (31%), Rumuniji (28%), Moldaviji (24%), Makedoniji (24%), Sloveniji (22%), Bugarskoj (22%), Bjelorusiji (18,5%), Mađarskoj (18%), Slovačkoj (17,5%), Ukrajini (13,5%) i Albaniji (13,5%). Nalazi se s učestalošću od 5 do 10% u germanskim zemljama.

U Novom Pazaru zastupljena je s 16%.

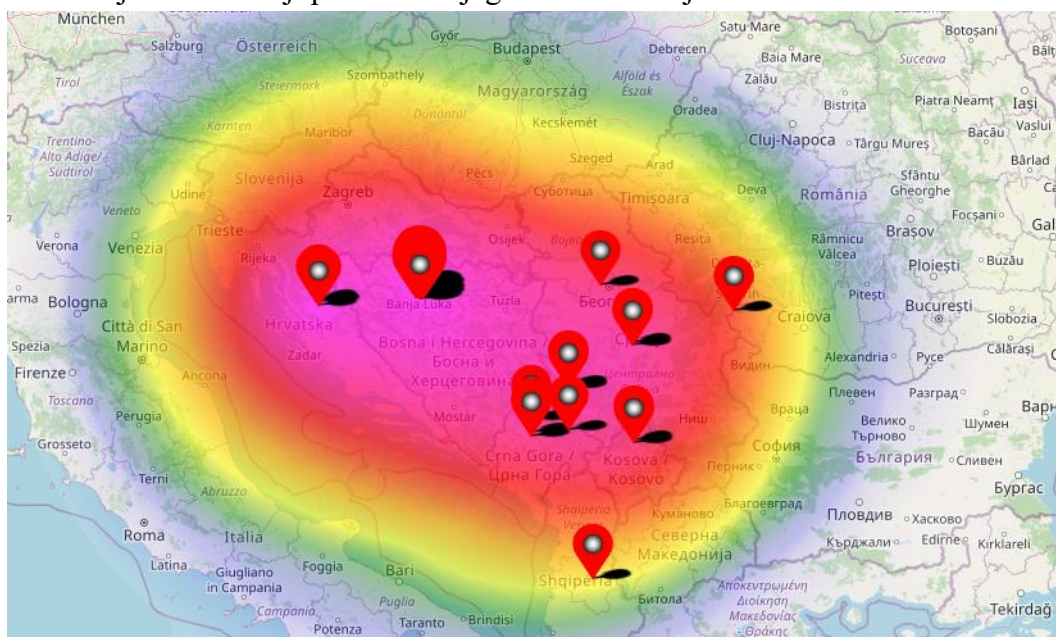
Slika 22: Rasprostranjenost haplogrupe I2

Na slici 23 prikazana je toplinska karta haplogrupe I1.

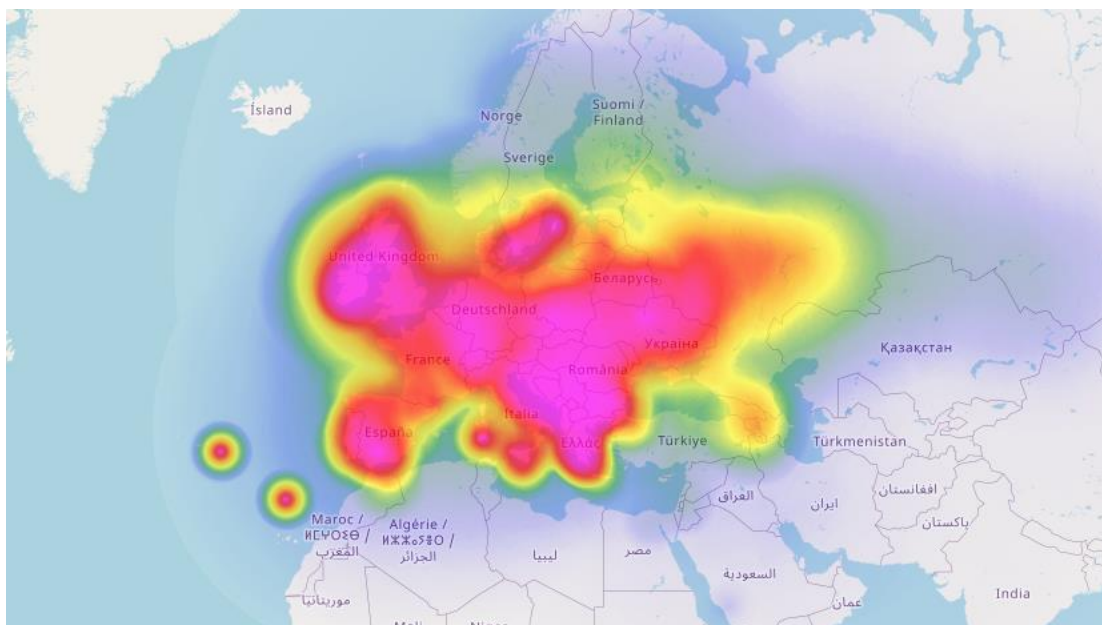
Slika 23: Toplinska karta haplogrupe I1

Na slici 24 prikazana je haplogrupa I1-FGC22045. Iako je ova haplogrupa malo prisutna u Novom Pazaru ona je u velikoj koncentraciji prisutna u njegovom okruženju.

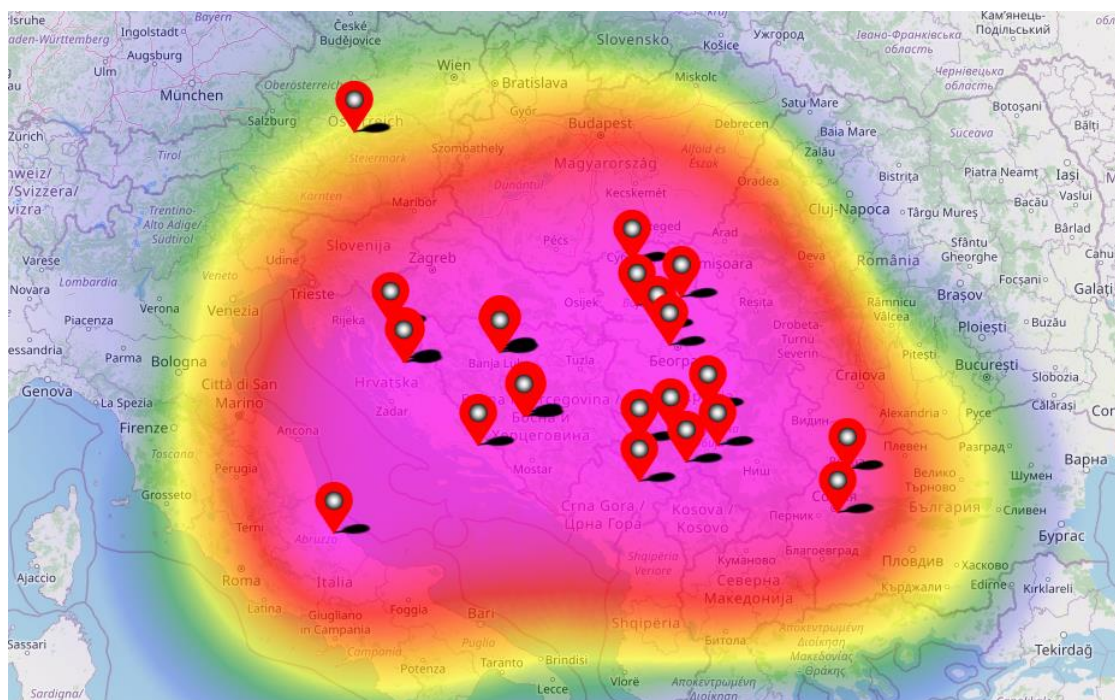
Slika 24: Toplinska karta haplogrupe I1-FGC22045

Na slici 25 prikazana je toplinska karta haplogrupe I2. Ova haplogrupa je zastupljena u Bosni i Hercegovini u velikoj koncentraciji, a u Novom Pazaru zastupljena je s 16%.

Slika 25: Toplinska karta haplogrupe I2

Na slici 26 prikazana je haplogrupa I2-Y151633. Oznaka predstavlja testirane osobe koje imaju ovu haplogrupu. Posmatrajući sliku možemo primijetiti da u okolini Novog Pazaru ima dosta osoba koje imaju haplogrupu I2-Y151633.

Slika 26: Toplinska karta haplogrupe I2-Y151633

PODUDARANJA PLEMENA HAPLOGRUPE I2-Y151633 S OSOBAMA IZ DALJE PROŠLOSTI

Značajne veze

Značajne veze haplogrupa temelje se na izravnom testiranju DNK ili su izvedene iz testiranja rođaka.

James Monroe

(1758)

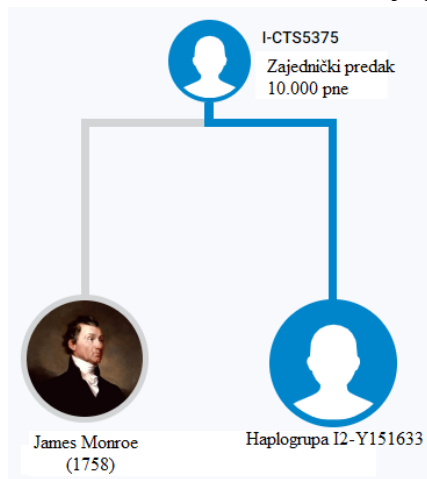
Plemena haplogrupe I2-Y151633 i James Monroe dijele zajedničkog pretka po očevoj liniji koji je živio oko 10.000 godina prije nove ere .

James Monroe, Virginijanac koji je napustio koledž da bi se borio u Revolucionarnom ratu, proveo je zimu s Georgeom Washingtonom u Valley Forgeu.

Monroe je sudjelovao u uspješnom zarobljavanju Hessanaca u bitci kod Trentona nakon što je Washington prešao Delaware, ali je zamalo umro tokom bitke.

James Monroe obnašao je nekoliko pozicija, uključujući guvernera Virginije, senatora iz Virginije, državnog tajnika, ministra rata i veleposlanika SAD-a u Velikoj Britaniji i Francuskoj.

Godine 1817. Monroe je postao 5. američki predsjednik.

Davy Crockett

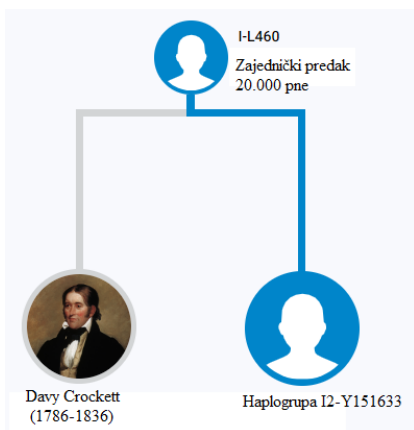
1786-1836. godine

Plemena haplogrupe I2-Y151633 i Davy Crockett dijele zajedničkog pretka po očevoj liniji koji je živio oko 20.000 godina prije nove ere.

David "Davy" Crockett bio je američki narodni heroj, graničar, vojnik i političar. Obično ga nazivaju "kraljem divlje granice". Predstavljao je Tennessee u Zastupničkom domu Kongresa SAD-a i sudjelovao je u Teksasnoj revoluciji.

Nakon što je tijesno izgubio izbore 1835., otišao je u Teksas. Početkom 1836. potpisao je prisegu privremenoj vladi Teksasa na šest mjeseci i dobrovoljno se pridružio Teksasnoj revoluciji. Njegova prva i posljednja bitka bila je bitka kod Alama.

Citirano je da je rekao: "Rekao sam ljudima iz svog okruga da ću im služiti jednako vjerno kao što sam i činio; ali ako ne, oni bi mogli otići k vragu, a ja bih otišao u Teksas."

Drevne veze

Evo nekih drevnih rođaka iz izravne očeve linije haplogrupe I2-Y151633, na temelju DNK testiranja arheoloških ostataka iz cijelog svijeta.

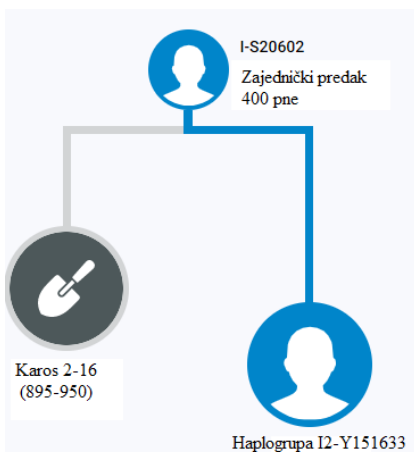
Karos 2-16

895- 950

Plemena haplogrupe I2-Y151633 i Karos 2-16 dijele zajedničkog pretka po očevoj liniji koji je živio ok 400 godina prije nove ere.

Karos 2-16 bio je čovjek koji je živio između 895. i 950. godine tokom srednjeg vijeka i pronađen je u regiji koja je danas poznata kao Lokacija 2, Karos, Mađarska.

Bio je povezan s mađarskom elitnom kulturnom skupinom.

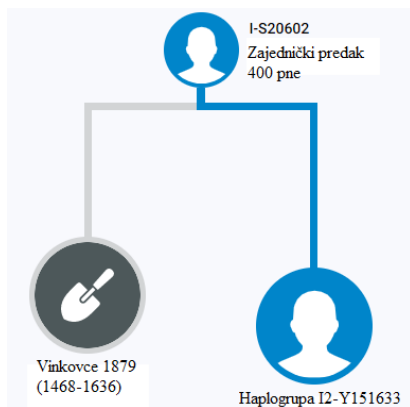
Vinkovci 1879

1468-1636. godine

Plemena haplogrupe I2-Y151633 i Vinkovci 1879 dijele zajedničkog pretka po očevoj liniji koji je živio oko 400 godina prije nove ere.

Vinkovci 1879 bio je muškarac stariji od 45 godina koji je živio između 1468. i 1636. godine tokom povijesnog doba i pronađen je u regiji koja je danas poznata kao Vinkovci, Jugobanka, Hrvatska.

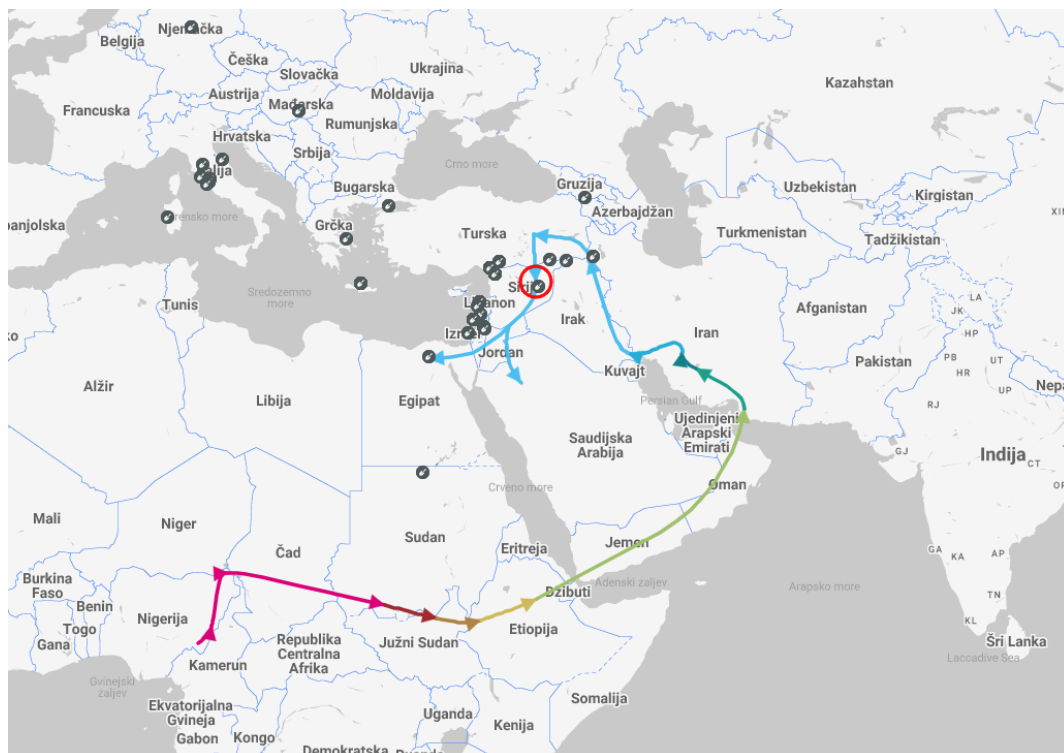
Bio je povezan s kulturnom grupom Povijesni Balkan.

Haplogrupa J

Haplogrupa J je nastala prije otprilike 48.000 godina. Pretpostavlja se da je nastala u zapadnoj Aziji a u Evropi je prisutna u vidu haplogrupa J1 i J2. Haplogrupa J1 je u Evropu došla preko Anadolije tokom neolitičke ekspanzije. Haplogrupa J2 nastala je na Bliskom istoku prije nekih 15 do 20.000 godina. Za razliku od haplogrupe J1, njeno širenje Evropom ne povezuje se isključivo s neolitičkim farmerima nego više s neolitičkim lovcima i skupljačima, koji su u ranijim migracijama dosegli evropski kontinent.

Na slici 27 prikazana je procijenjena migracijska ruta od Y-Adama do predačke haplogrupe J-P58 (procijenjeno do 7600. pr. n.e.) i njegovih potomaka pronađenih u drevnoj DNK iz arheoloških ostataka.

Slika 27: Migracijska ruta od Y-Adama do predačke haplogrupe J-P58 (J1)

Na slici 28 predstavljena je putanja kretanja haplogrupe J1-PF4876. Ovoj haplogrupi pripada Šabanagić/ Novi Pazar.

Da bismo došli do destinacije testiranih osoba treba uraditi skuplji test s više markera.

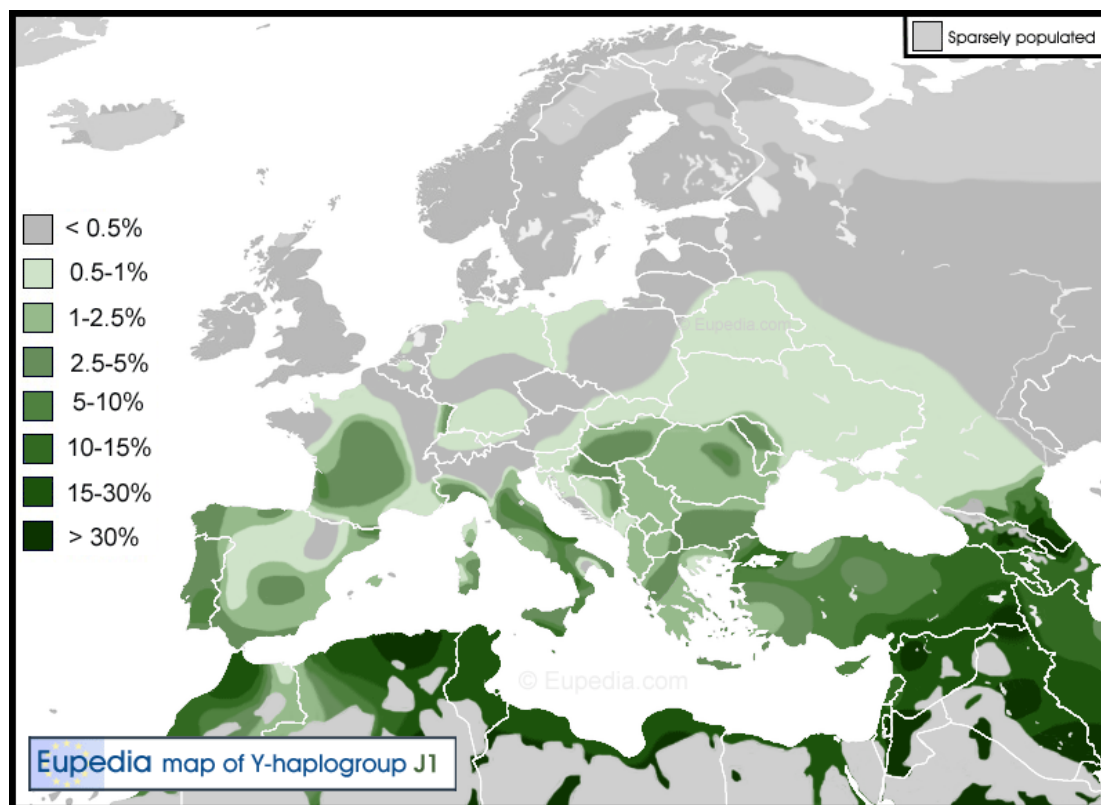

Slika 28: Haplogrupa J1-PF4876

Geografska distribucija

Učestalosti haplogrupe J1 u Europi i zapadnoj Aziji znatno variraju od jedne regionalne zajednice do druge. Najviši lokalni postoci u Evropi nalaze se u Grčkoj, Italiji, Francuskoj, Španiji i Portugalu i rijetko kad prelaze 5% stanovništva. Međutim, Italija, Francuska i Španija također imaju područja u kojima je J1 potpuno odsutan. Čak i u sjevernoj Evropi, gdje su frekvencije širom zemlje ispod 0,5%, vrlo lokalizirani džepovi J1 uočeni su u Škotskoj, Engleskoj, Belgiji, Njemačkoj i Poljskoj. Potrebne su veće veličine uzorka kako bi se dobila jasnija slika distribucije J1 u Evropi.

U Novom Pazaru haplogrupa J1 zastupljena je s 3%.

Slika 29: Rasprostranjenost haplogrupe J1

The map illustrates the migration routes of the 'Three Waves' of refugees from the Middle East. The first wave (blue line) shows migration from Iraq and Syria to Turkey and the Balkans. The second wave (green line) shows migration from Iraq and Syria to the Gulf States and the Middle East. The third wave (pink line) shows migration from Iraq and Syria to the Horn of Africa and the Sahel region. The map includes labels for various countries and bodies of water.

Na slici 31 predstavljena je putanja kretanja haplogrupe J2-BY173966. Putanja ove haplogrupe dovodi nas do naših prostora prije oko 840 godina. Ovoj haplogrupi pripada Golubović /Stara Hercegovina Krupice/Pljevlja /Novi Pazar.

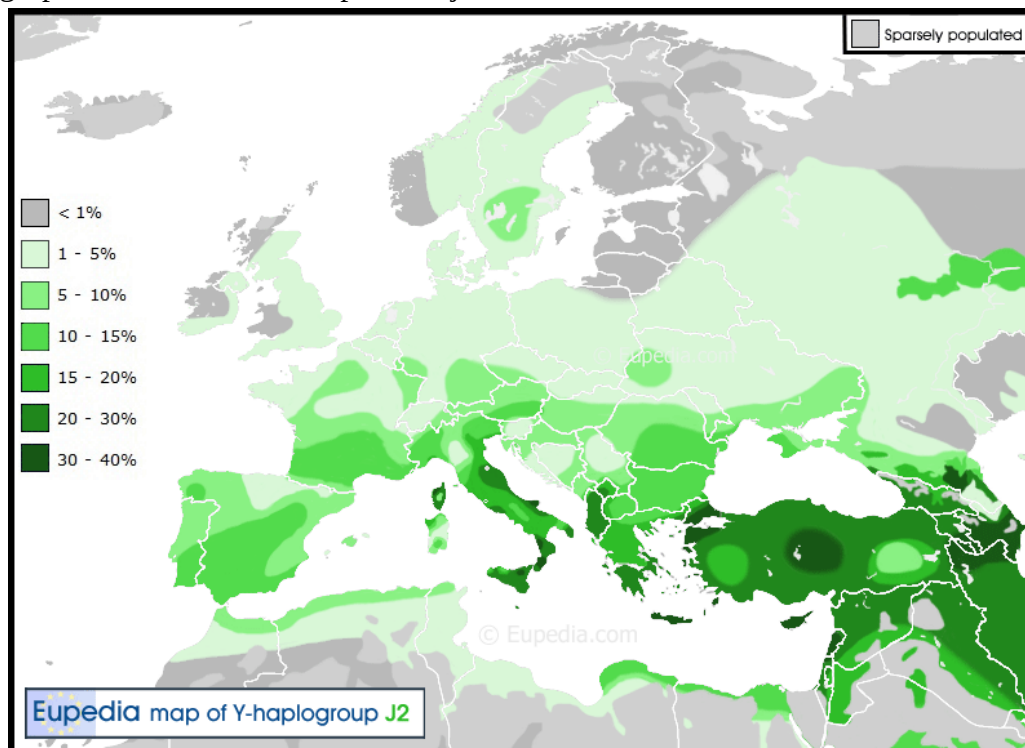

Geografska distribucija

32

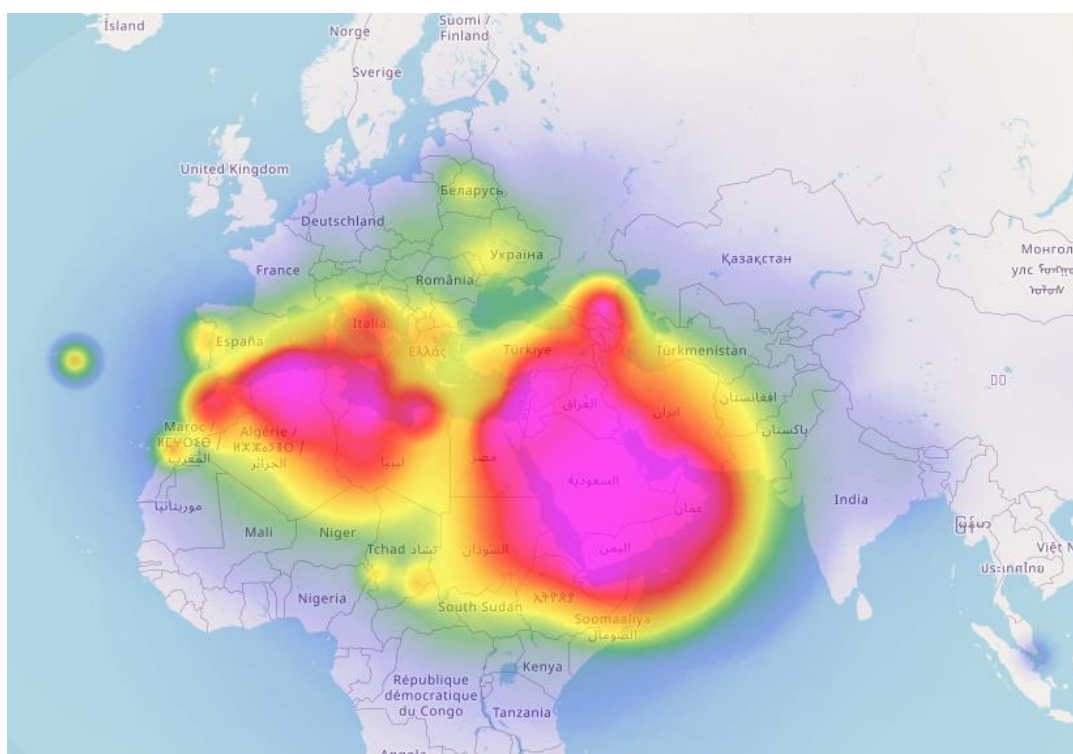
haplogrupe J2 nalaze se u mnogim drugim populacijama bijele rase, uključujući Azere (30%), Gruzijce (27%), Kumike (25%) i Armence (22%).

Haplogrupa J2 u Novom Pazaru prisutna je 13%.

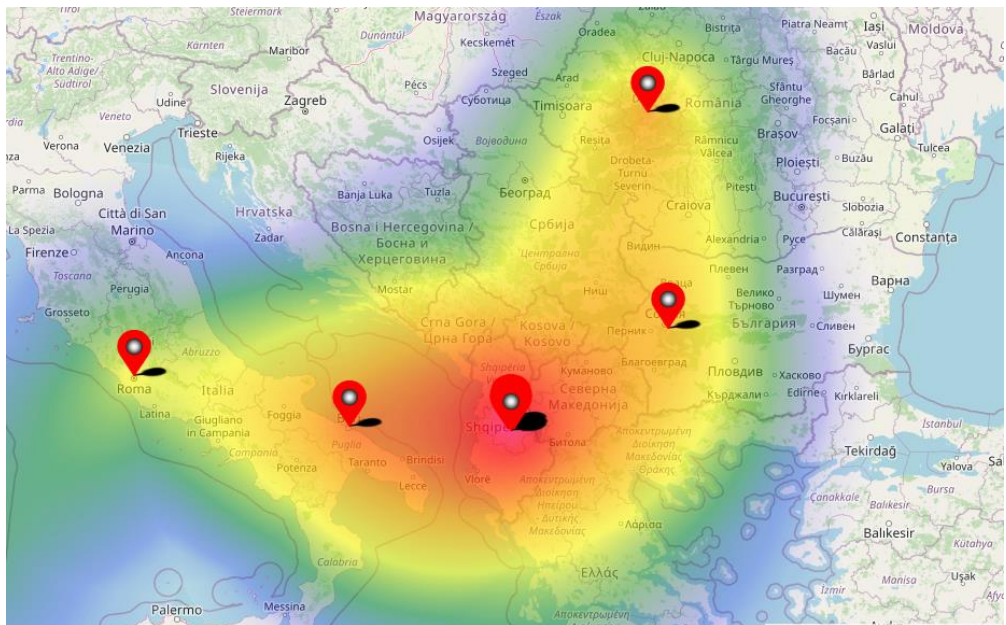
Slika 32: Rasprostranjenost haplogrupe J2

Na slici 33 predstavljena je toplinska karta haplogrupe J1.

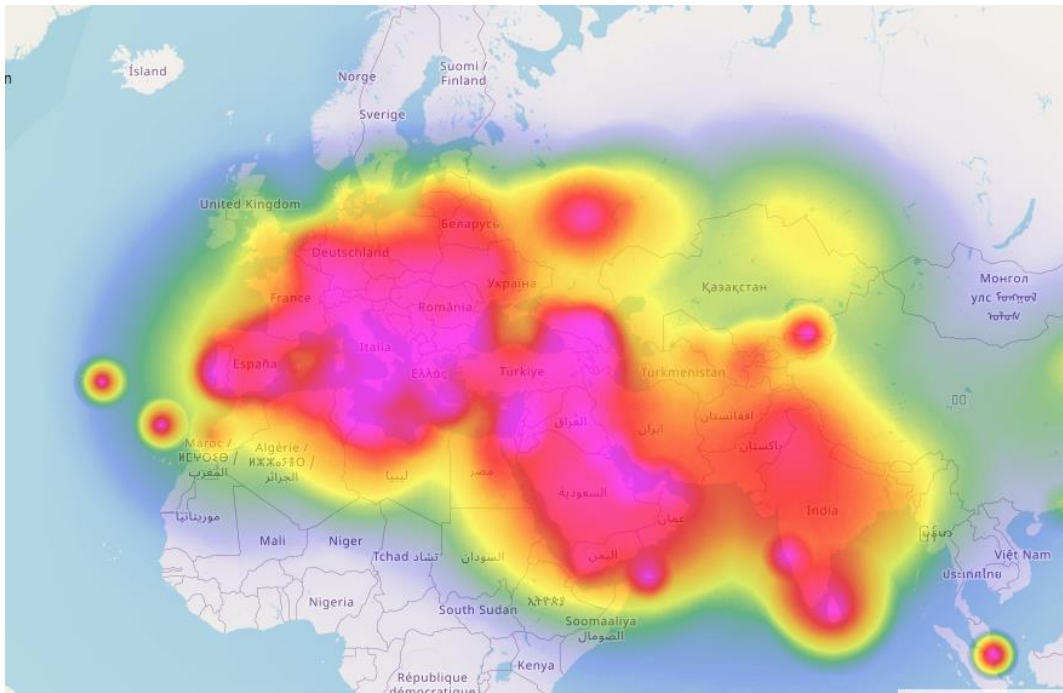
Slika 33: Toplinska karta haplogrupe J1

Na slici 34 predstavljena je toplinska karta haplogrupe J1 -PF4876

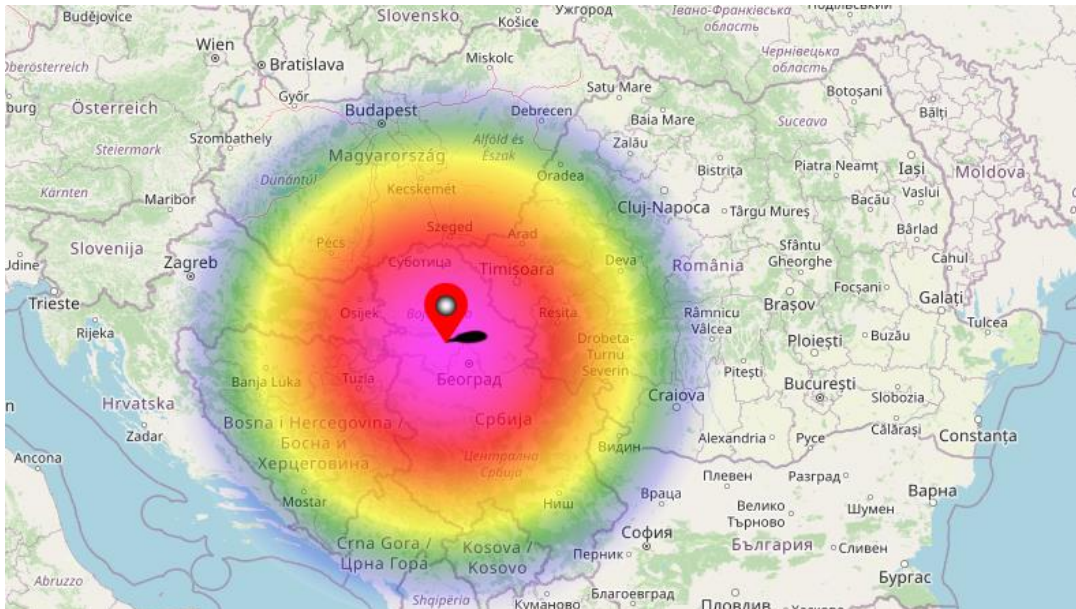
Slika 34: Toplinska karta haplogrupe J1-PF4876

Na slici 35 predstavljena je toplinska karta haplogrupe J2

Slika 35: Toplinska karta haplogrupe J2

Na slici 36 predstavljena je toplinska karta haplogrupe J2- BY173966

Slika 36: Toplinska karta haplogrupe J2- BY173966

PODUDARANJA PLEMENA HAPLOGRUPE J2- BY173966 S OSOBAMA IZ DALJE PROŠLOSTI

Značajne veze

Značajne veze haplogrupa temelje se na izravnom testiranju DNK ili su izvedene iz testiranja rođaka.

Porodica Rothschild

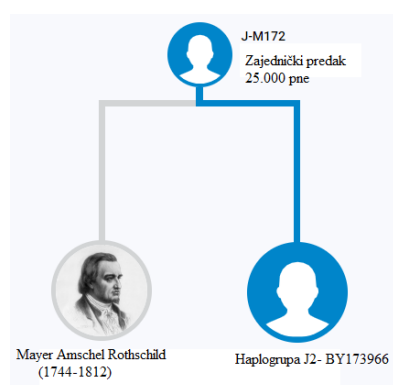
1744-1812. godine

Pripadnici plemena haplogrupe J2- BY173966 i porodica Rothschild dijele zajedničkog pretka po očevoj liniji koji je živio oko 25.000 godina prije nove ere.

Mayer Amschel Rothschild bio je patrijarh bogate židovske porodice Rothschild, porijeklom iz Frankfurta u Njemačkoj gdje je 1760-ih uspostavio svoj bankarski posao.

Tokom sljedećeg stoljeća različite grane porodice proširile su se svijetom, osnivajući firme i gradeći vile u mnogim zemljama.

Porodica Rothschild dala je doprinos mnogim dobrotvornim organizacijama i muzejima širom svijeta, često anonimno.

Drevne veze

Evo nekih drevnih rođaka iz izravne očeve linije haplogrupe J2- BY173966 na temelju DNK testiranja arheoloških ostataka iz cijelog svijeta.

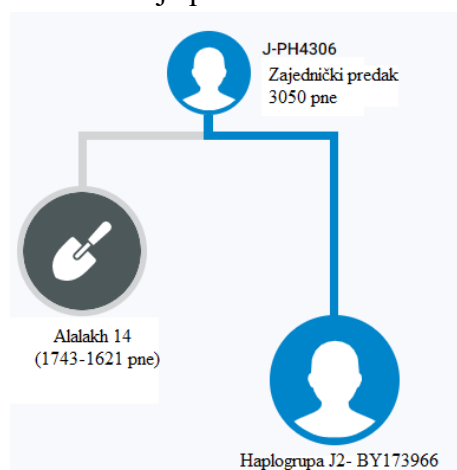
Alalakh 14

1743-1621. p.n.e.

Pripadnici plemena haplogrupe J2- BY173966 i Alalakh 14 dijele zajedničkog pretka po očevoj liniji koji je živio oko 3050 godina prije nove ere.

Alalakh 14 bio je čovjek koji je živio između 1743. i 1621. godine prije nove ere tokom srednjeg bronzanog doba i pronađen je u regiji koja je danas poznata kao Alalakh, provincija Hatay, Turska.

Bio je povezan s brončanodobnom anadolskom kulturnom skupinom.

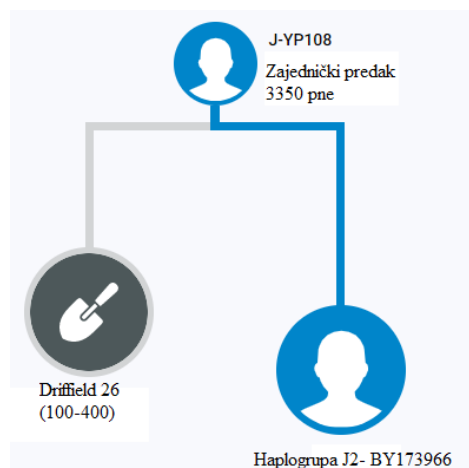
Driffield 26

100-400 godine nove ere

Pripadnici plemena haplogrupe J2- BY173966 i Driffield 26 dijele zajedničkog pretka po očevoj liniji koji je živio oko 3350. godine prije nove ere.

Driffield 26 bio je čovjek koji je živio između 100. i 400. godine n. e. tokom rimskog doba i pronađen je u regiji koja je danas poznata kao Driffield Terrace, York, Engleska.

Bio je povezan s kulturnom grupom rimskih gladijatora u Engleskoj.

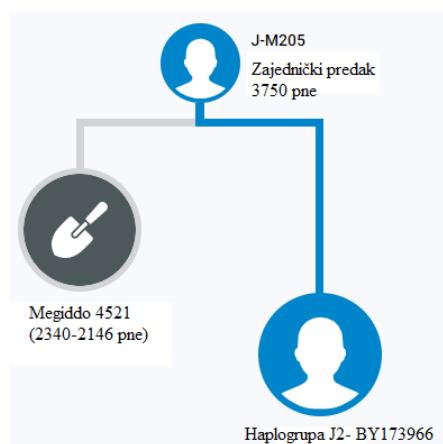
Megido 4521

2340-2146. p.n.e.

Pripadnici plemena haplogrupe J2- BY173966 i Megiddo 4521 dijele zajedničkog pretka po očevoj liniji koji je živio oko 3750. godine prije nove ere.

Megiddo 4521 bio je stariji odrasli muškarac koji je živio između 2340. i 2146. godine prije nove ere tokom bronzanog doba Levanta i pronađen je u regiji koja je danas poznata kao Tel Megiddo, Zikhron Ya'akov, Izrael.

Bio je povezan s kulturnom skupinom Megido².

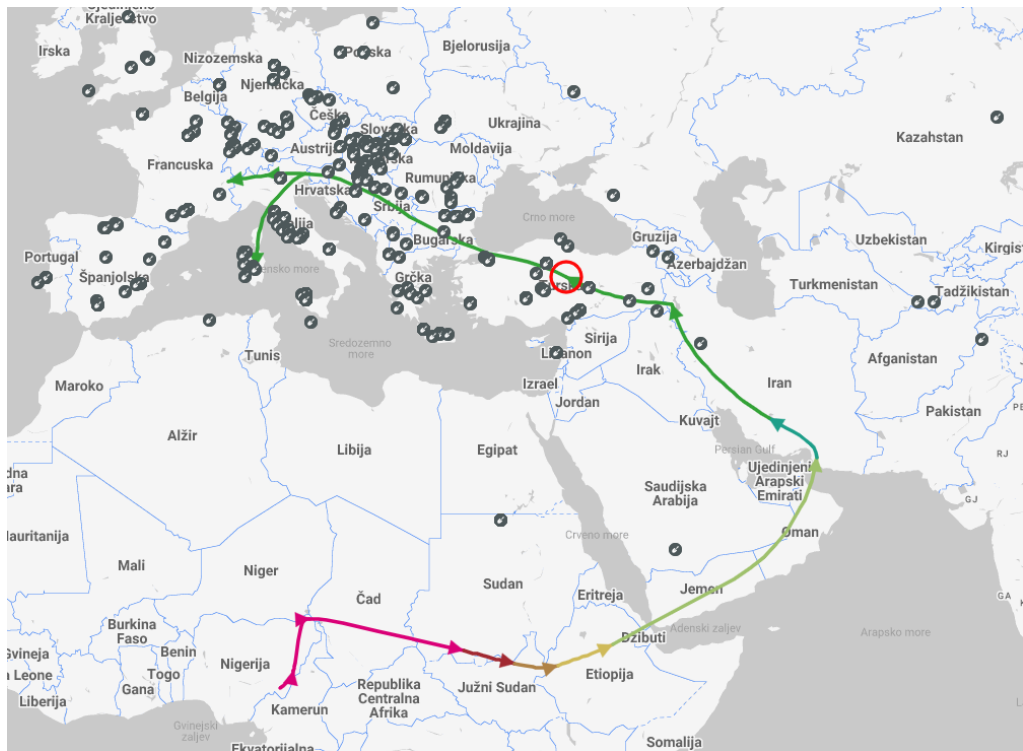
Haplogrupa G

Smatra se da je haplogrupa G nastala prije 30.000 godina na području Kavkaza, istočne Turske, sjevernog Iraka, zapadnog Irana. Veoma rano, već oko 8.000 godina p.n.e, pripadnici haplogrupe G su ušli u Evropu noseći sa sobom tehnike obrade zemlje i biće prvi nosioci neolitske revolucije u Evropi.

Haplogrupi G-Z2017 pripada Ćorović/ Ivanje/Bijelo Polje/Novi Pazar. Interesantno je napomenuti da ima testiran Ćorović iz Lozne opština Bijelo Polje, Crna Gora i pripada haplogrupi R1a, zato je potrebno za ovo pleme uraditi dodatne testove.

Na slici 37 prikazana je procijenjena migracijska ruta od Y-Adama do predačke haplogrupe G-P15 (procjenjuje se na 16.000 p.n.e.) i njegovih potomaka pronađenih u drevnoj DNK iz arheoloških ostataka.

² **Megido** (hebr. *Mēgiddō*, lat. **Magedo**), arheološki lokalitet, naselje (Tell el-Mutesellim) jugoistočno od Haife, Izrael.

Slika 37: Migracijsku ruta od Y-Adama do predačke haplogrupe G-P15

Na slici 38 prikazana je putanja kretanja haplogrupe G-Z2017

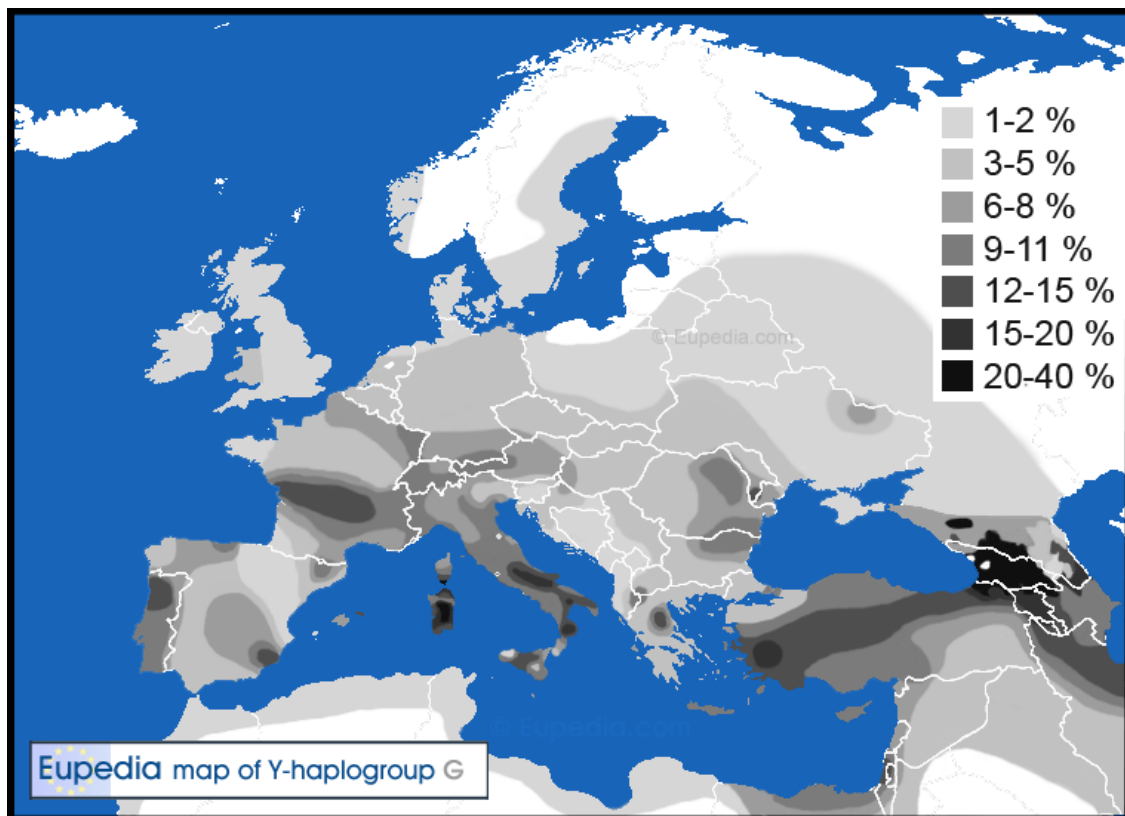

Slika 38: Haplogrupa G-Z2017

Geografska distribucija

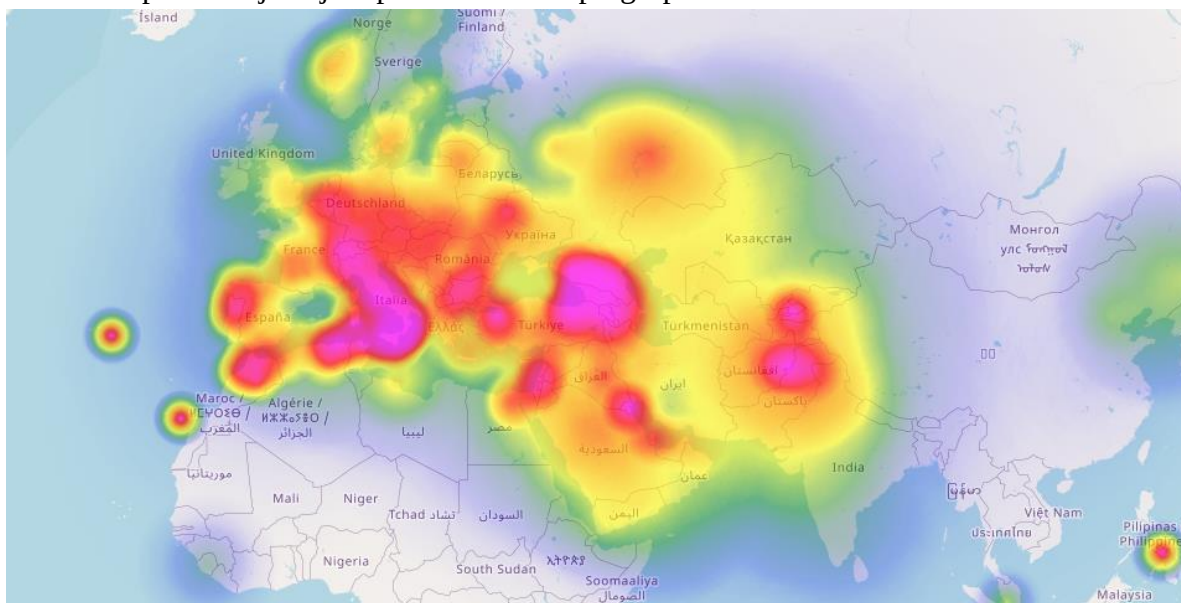
Danas se haplogrupa G nalazi sve od zapadne Europe i sjeverozapadne Afrike do središnje Azije, Indije i istočne Afrike, iako posvuda u niskim učestalostima (između 1 i 10% stanovništva). Jedina iznimka su područje Kavkaza, središnja i južna Italija i Sardinija, gdje se učestalosti obično kreću od 15% do 30% muških loza.

U Novom Pazaru zastupljena je s 4%.

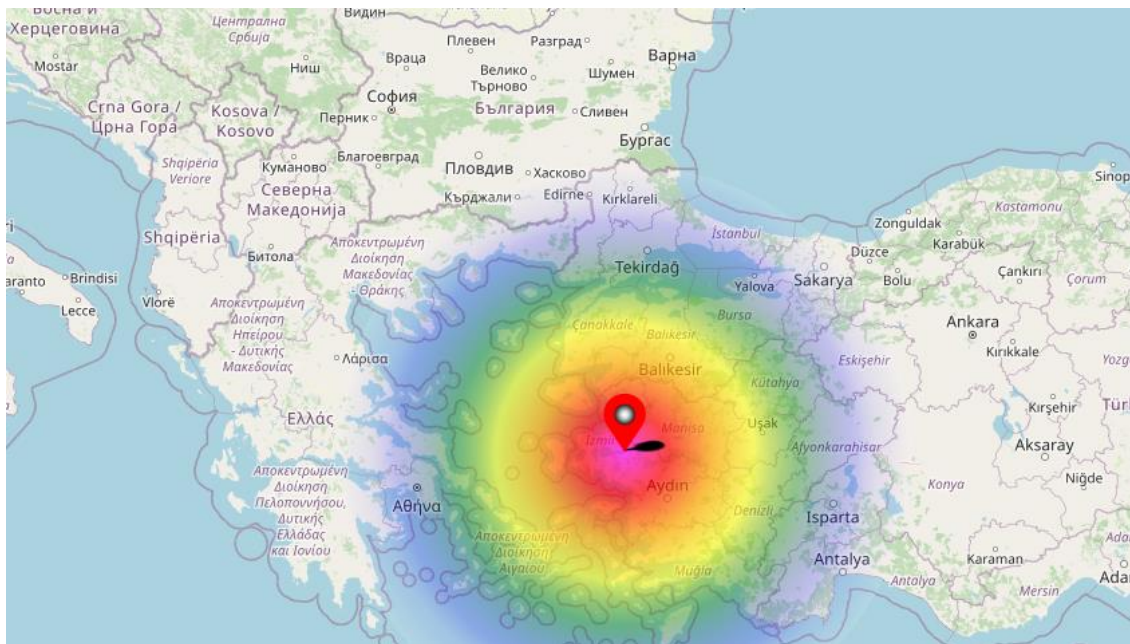
Slika 39: Rasprostranjenost haplogrupe G

Na slici 40 predstavljena je toplinska karta haplogrupe G

Slika 40: Toplinska karta haplogrupe G

Na slici 41 predstavljena je toplinska karta haplogrupe G-Z2017

Slika 41: Toplinska karta haplogrupe G-Z2017

PODUDARANJA PLEMENA HAPLOGRUPE G-Z2017 S OSOBAMA IZ DALJE PROŠLOSTI

Značajne veze

Značajne veze haplogrupa temelje se na izravnom testiranju DNK ili su izvedene iz testiranja rođaka.

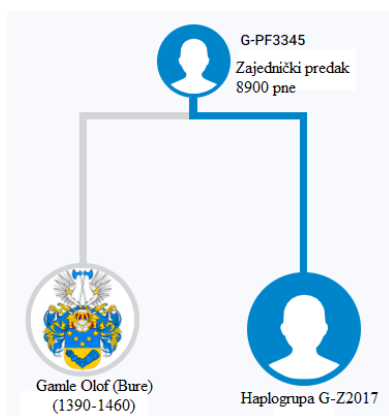
Gamle Olof (Bure)

1390-1460

Plemena haplogrupe G-Z2017 i Gamle Olof (Bure) dijele zajedničkog pretka po očevoj liniji koji je živio oko 8900 godina prije nove ere.

Johannes Bureus (Johan Bure) bio je švedski naučnik na polju antike i lingvistike i bio je učitelj švedskog kralja Gustava Adolfa. Postao je prvi švedski nacionalni antikvar i prvi voditelj nacionalne knjižnice.

Johannes je također bio genealog i istraživao je srodstvo Bure iz sjeverne Švedske, iz koje je poticao po bakinoj strani. Dokumentirao je porodično stablo i pretka koji je bio poznat kao Gamle Olof ("Stari Olof") iz Burea, rođen u kasnom 14. stoljeću. Ovo istraživanje omogućilo je mnogim Šveđanima da prate svoje porijeklo do porodice Bure u srednjem vijeku.

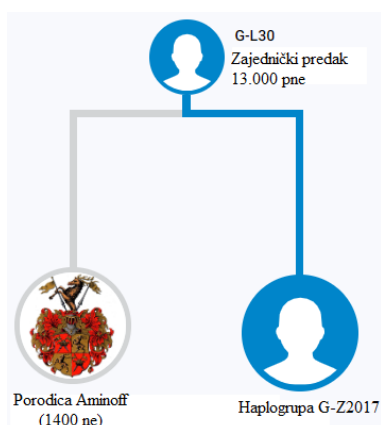
Porodica Aminoff

1400 godine nove ere

Plemena haplogrupe G-Z2017 i porodica Aminoff dijele zajedničkog pretka po očevoj liniji koji je živio oko 13.000 godina prije nove ere.

Porodica Aminoff (ruski: Aminovy/Aminevy) je švedsko-finska plemićka porodica ruskog porijekla. Porijeklom iz Velikog Novgoroda, porodica potiče iz klana Ratsha. Porodica se podijelila u tri grane (rusku, finsku i švedsku); međutim, ruska grana izumrla je u 18. stoljeću.

Istaknuti članovi su Carl Göran Aminoff (CEO firme Varma), Marianne Aminoff (švedska filmska glumica) i Sten Gregor Aminoff (veleposlanik Švedske na Novom Zelandu i Zapadnoj Samoi).

Drevne veze

Predstavićemo nekoliko drevnih rođaka plemena haplogrupe G-Z2017 iz izravne očeve linije na temelju DNK testiranja arheoloških ostataka iz cijelog svijeta.

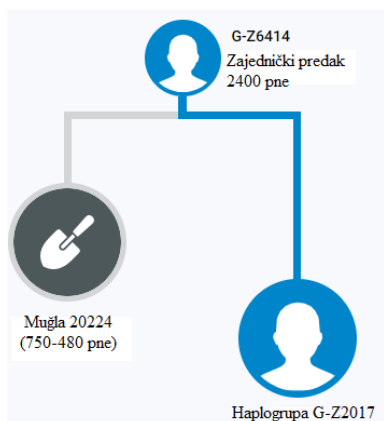
Muğla 20224

750-480. p.n.e.

Plemena haplogrupe G-Z2017 i Muğla 20224 dijele zajedničkog pretka po očevoj liniji koji je živio oko 2400 godina prije nove ere .

Muğla 20224 bio je mladić star 9 do 12 godina koji je živio između 750. i 480. godine prije nove ere tokom željeznog doba Anatolije i pronađen je u regiji koja je danas poznata kao Değirmendere, Muğla, Turska.

Bio je povezan s kulturnom skupinom željeznodobne Anatolije.

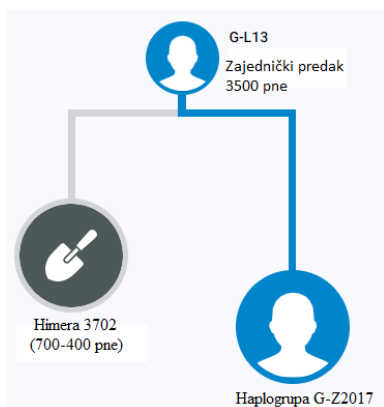
Himera 3702

700-400 godina prije nove ere

Plemena haplogrupe G-Z2017 i Himera 3702 dijele zajedničkog pretka po očevoj liniji koji je živio oko 3500 godina prije nove ere .

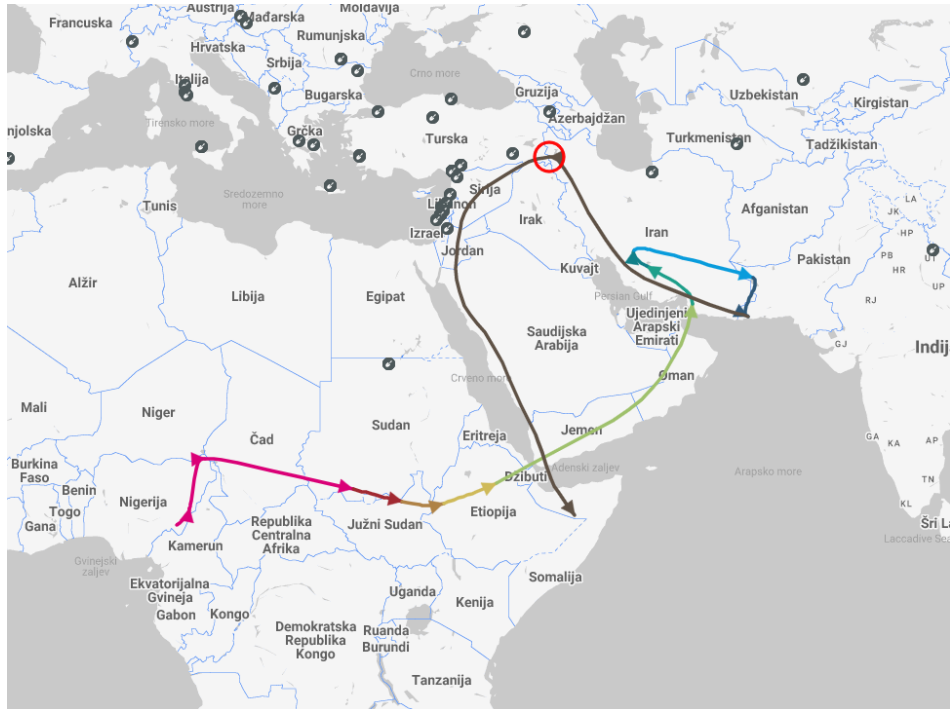
Himera 3702 bio je odrasli muškarac koji je živio između 700. i 400. godine prije nove ere tokom evropskog željeznog doba, a pronađen je u regiji koja je danas poznata kao grobna jama, Himera, Italija (Sicilija).

Bio je povezan s grčko-sicilijanskom kulturnom skupinom.

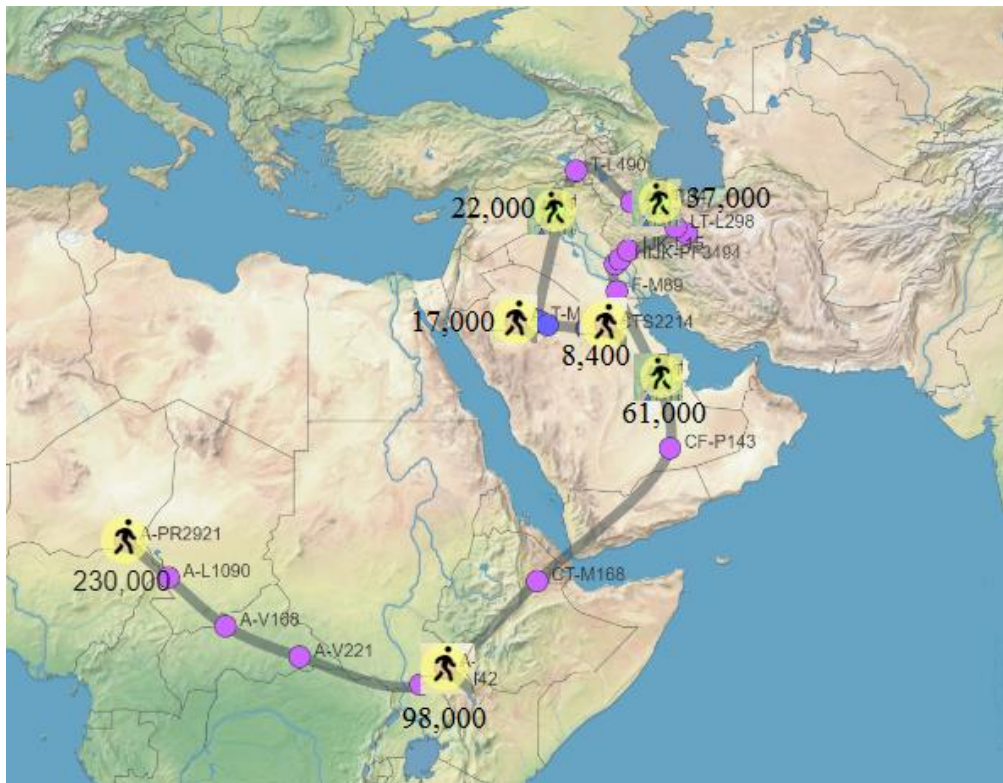
Haplogrupa T

Na slici 42 prikazana je procijenjena migracijska ruta od Y-Adama do predačke haplogrupe T-M184 (procjenjuje se na 25.000 p.n.e) i njegovih potomaka pronađenih u drevnoj DNK iz arheoloških ostataka.

Slika 42: Migracijska ruta od Y-Adama do predačke haplogrupe T-M184

Haplogrupi T1- CTS2214 (slika 43) pripada Saračević/ Novi Pazar. Putanja ove haplogrupe ne dovodi nas do destinacije testirane osebe zato treba uraditi dodatni test s više testiranih markera.

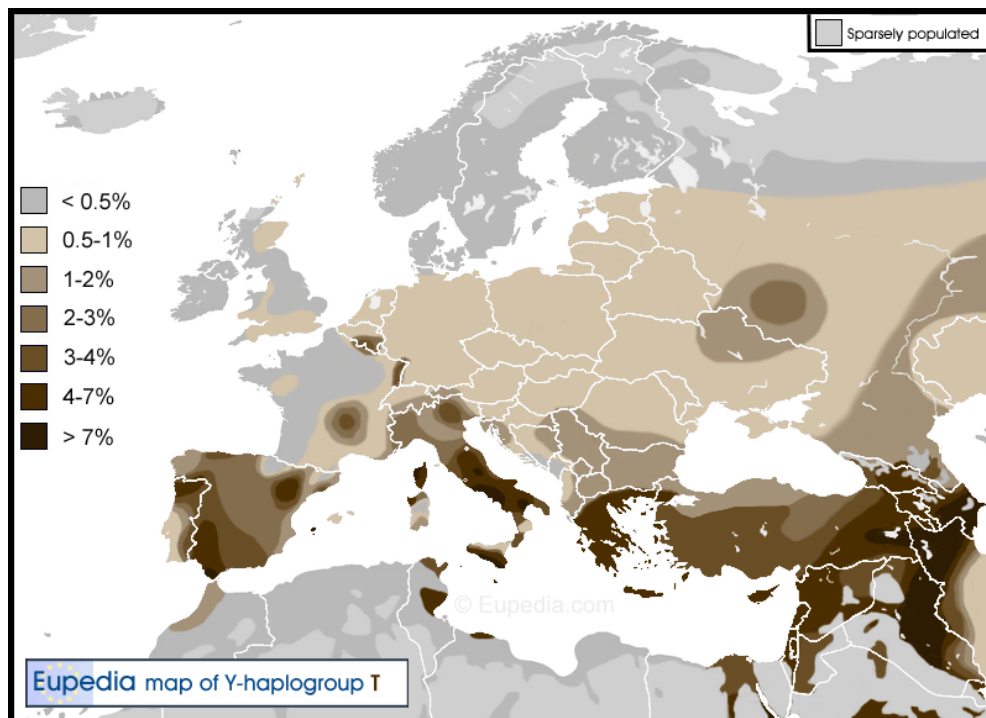

Slika 43: Haplogrupa T-CTS2214

Geografska distribucija

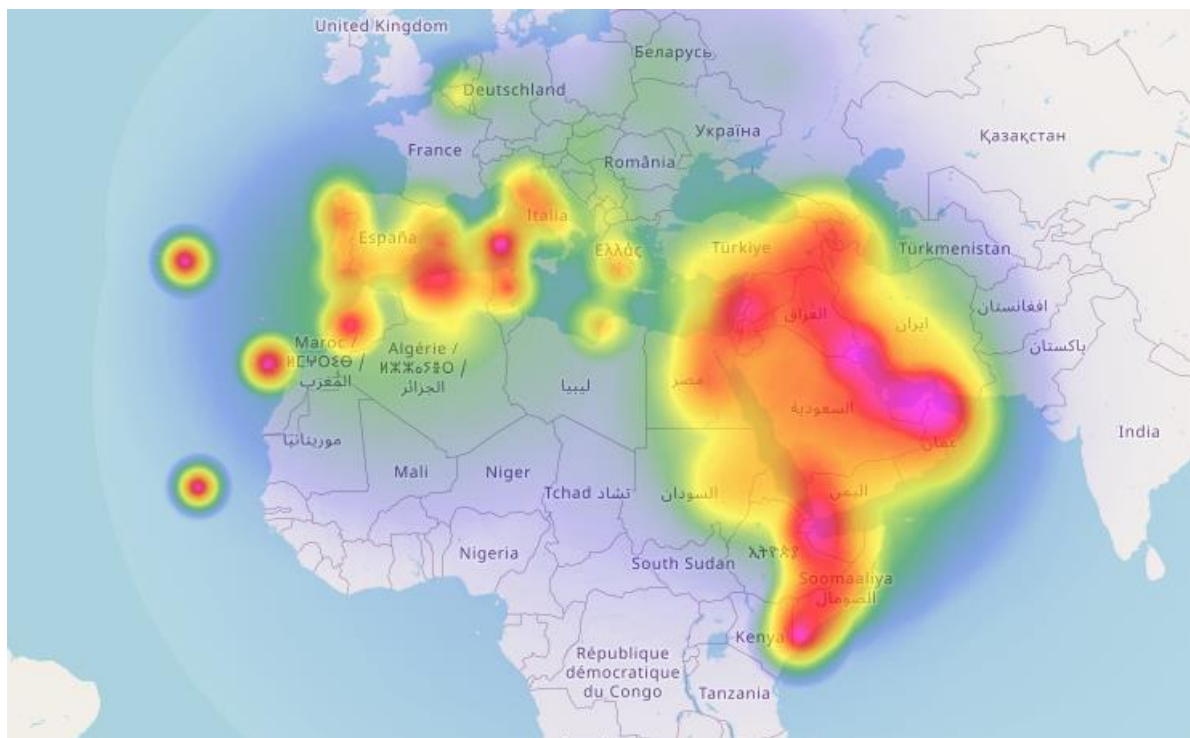
Haplogrupa T jedna je od najrasprostranjenijih muških loza na svijetu. U Europi čini samo 1% stanovništva na većem dijelu kontinenta, osim u Grčkoj, Makedoniji i Italiji gdje prelazi 4%, te u Iberiji gdje doseže 2,5%, s najvišim 10% u Cadizu i preko 15% na Ibizi. Najveća svjetska učestalost za haplogrupu T uočena je u istočnoj Africi (Eritreja, Etiopija, Somaliya, Kenija, Tanzanija) i na Bliskom istoku (osobito južni Kavkaz, južni Irak, jugozapadni Iran, Oman i južni Egipat), gdje je čini otprilike 5 do 15% muških loza. Više od 50% haplogrupe T zabilježeno je u nekim plemenima u sjevernoj Somaliji i Džibutiju. Još jedno žarište su Fulani iz Kameruna (18%). Osim ovih regija i Evrope, T se nalazi u izoliranim džepovima sve do Zambije, Južne Afrike, Indije, središnje Azije i sjeveroistočne Azije, uključujući južni Sibir, Mongoliju (2%) i sjevernu Kinu (1%).

U Novom Pazaru ova haplogrupa prisutna je 2%.

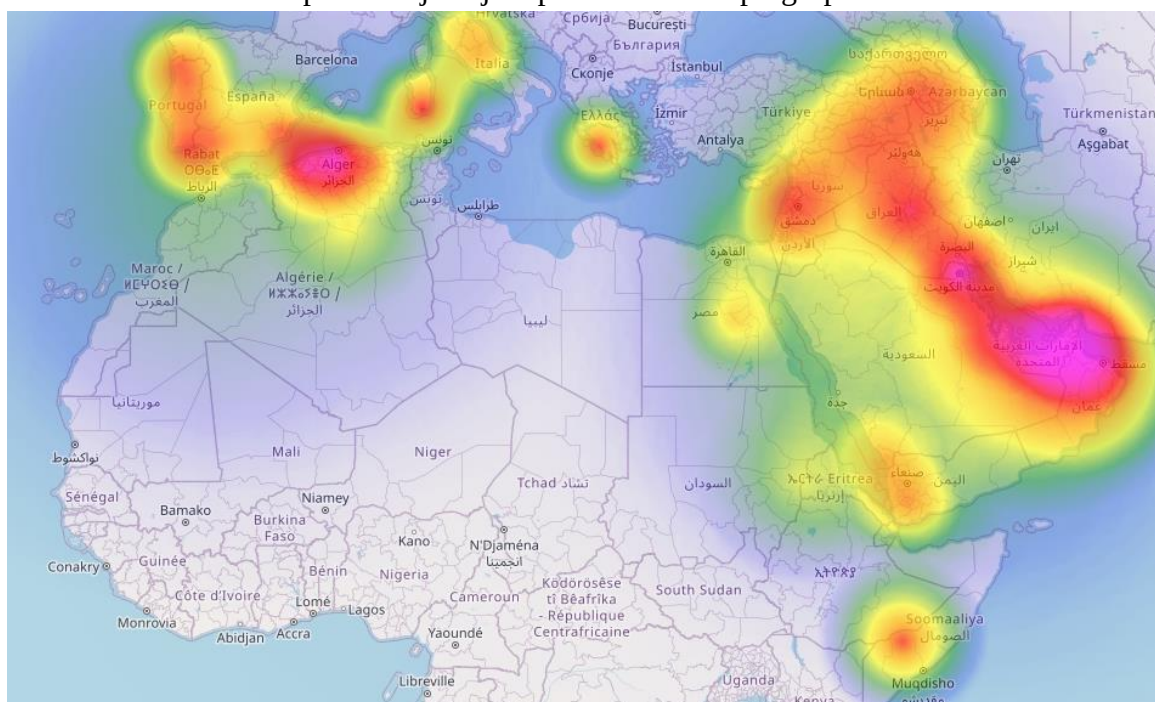
Slika 44: Rasprostranjenost haplogrupe T

Na slici 45 predstavljena je toplinska karta haplogrupe T

Slika 45: Toplinska karta haplogrupe T

Na slici 46 predstavljena je toplinska karta haplogrupe T-CTS2214

Slika 46: Toplinska karta haplogrupe T-CTS2214

PODUDARANJA PLEMENA HAPLOGRUPE T-CTS2214 S OSOBAMA IZ DALJE PROŠLOSTI

Značajne veze

Značajne veze haplogrupa temelje se na izravnom testiranju DNK ili su izvedene iz testiranja rođaka.

Kuća Khalife

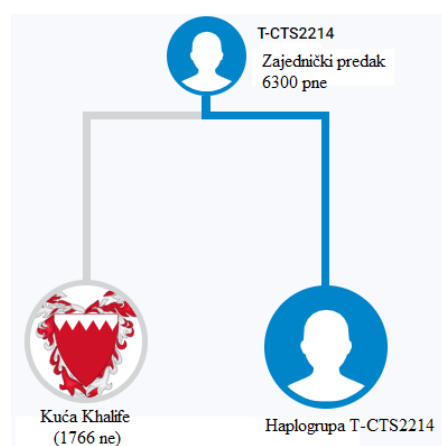
1766 n.e.

Plemena haplogrupe T-CTS2214 i Kuća Khalife dijele zajedničkog pretka po očevoj liniji koji je živio oko 6300 godina prije nove ere.

Vladajuća porodica Kraljevine Bahrein je kuća Khalifa (arapski: خليفة آل, romanizirano: Āl Khalīfah).

Kuća pripada plemenu Utub, koje je dio veće plemenske konfederacije Anizah, koje je migriralo iz središnje Arabije u Kuvajt i potom zavladao cijelim Katarom. Godine 1999. Hamad bin Isa Al Khalifa postao je emir Bahreina, a 2002. se proglasio kraljem Bahreina.

Haplogrupa kuće određena je DNK testiranjem potomaka u T-Arab Y DNA Haplogroup Project i drugim projektima arapskog svijeta.

Drevne veze

Drevni rođak haplogrupe T-CTS2214 iz izravne očeve linije na temelju DNK testiranja arheoloških ostataka iz cijelog svijeta.

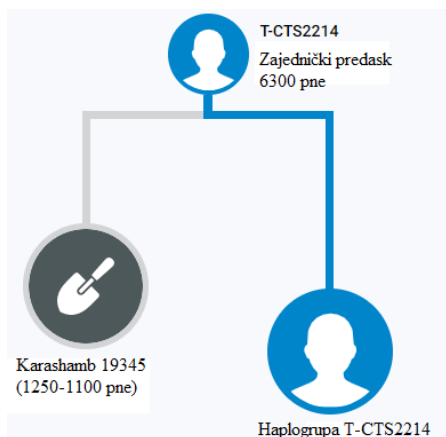
Karashamb 19345

1250-1100. p.n.e

Plemena haplogrupe T-CTS2214 i Karashamb 19345 dijele zajedničkog pretka po očevoj liniji koji je živio oko 6300 godina prije nove ere.

Karashamb 19345 bio je čovjek koji je živio između 1250. i 1100. godine prije nove ere tokom kavkaskog bronzanog doba i pronađen je u regiji koja je danas poznata kao groblje Karashamb, Noratus, Armenija.

Bio je povezan s kavkaskom kulturnom skupinom bronzanog doba.

PUTANJE KRETANJE VIŠE HAPLOGRUPA

Na slici 47 predstavljene su četiri haplogrupe (E, R1a, R1b i I1) i njihove putanje kretanja, gdje vizuelno možemo pratiti njihovo kretanje i njihove zajedničke i različite pravce dolaska na prostore gdje žive testirana plemena. Zajednička putanja ide sve do Crvenog mora do prije oko 75.000 godina kada se odvaja haplogrupa E, dok R1a, R1b i I1 nastavljaju dalje krećući se istom putanjom. Nastavljaju put preko Saudijske Arabije krećući se pored persijskog zaliva sve do Kuvajta kada se odvaja haplogrupa I1 prije oko 45.000 godina. Haplogrupe R1a i R1b nastavljaju dalje da se kreću istom putanjom sve do oko prije 23.000 kada se razdvajaju da bi se njihova putanja završila u približno istoj destinaciji.

Slika 47: Haplogrupe E, I1, R1a i R1b

ZAKLJUČAK

Prostori na kojima danas žive balkanski narodi bili su naseljeni i u davnom praistorijskom dobu. U paleolitu je tu živio Krapinski čovjek, a iz neolita su poznata naselja: Lepenski vir, Vinča, Starčevo, Butmir... Nalazi iz bronzanog doba su “razbacani” širom poluostrva, a zna se da su nosioci gvozdena kulture ovdje bili Tračani, Iliri i Kelti koji se (zvanično) u IV stoljeća p.n.e. javljaju između Dunava i Jadranskog mora. Posebno, naravno, treba pomenuti i (stare) Grke/Helene koji su već u VII i VI stoljeću p.n.e. imali svoje gradove, ili “trgove”, duž cijele obale Jadranskog mora: Epidamnus (danas Drač), Rhizon (Risan), Epidaurum (blizu Dubrovnika), Salona (pored Splita)... Krajem III stoljeća p.n.e. na scenu stupaju Rimljani, a svi oni zajedno su “dočekivali” Gote, Hune, Slovene, Avare i druge narode tokom V, VI i VII stoljeća n.e.

Predstavili smo sve haplogrupe u Novom Pazaru. Pojedina plemena uradila su testove s više markera i zato nas njihova putanja dovodi do bliže prošlosti. Za plemena koja su uradila testove s manje markera njihova putanja nas dovodi do dalje prošlosti. Ovdje se nismo bavili određivanjem genetičke distance pojedinih plemena.

LITERATURA

Damir Marjanović, Dragan Primorac i Salamedin Mesihović, Peci u nama, Mladenska knjiga, Sarajevo, 2019.

Fehim Ličina, Azra Ličina Sinanović, Genetičko porijeklo bratstva Ličina, Podgorica 2017.

Bošnjački DNK projekat, <https://bosniakdna.com/>

Srpski DNK projekat, <https://dnk.poreklo.rs/DNK-projekat/>

<http://scaledinnovation.com/gg/snpTracker.html>

<https://phylogeographer.com/scripts/heatmap.php>

[http://www.jdvsite.com/snptree/...](http://www.jdvsite.com/snptree/)

<https://bit.ly/3eFIpNV>